

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่
สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Knowledge on Ecotourism of the People Working in Tour Activities in Tham Nam Lod Nature
And Wildlife Education Center, Tambon Tham Lod, Amphoe Pangmapha,
Changwat Mae Hong Son

โดย

นายสุวิทย์ เนาสวัสดิ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้)
พ.ศ. 2548

ISBN 974-9827-03-1

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้)

ปริญญา

การบริหารทรัพยากรป่าไม้

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว
ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด
อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Knowledge on Ecotourism of the People Working in Tour Activities in
Tham Nam Lod Nature And Wildlife Education Center, Tambon Tham Lod,
Amphoe Pangmapha, Changwat Mae Hong Son

นามผู้วิจัย นายสุวิทย์ เนาสวัสดิ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(อาจารย์วิมล ธรรมชัย, Ph.D.)

กรรมการ

(อาจารย์ชาญชัย ยาวุฒิ, Ph.D.)

กรรมการ

(อาจารย์สุรพันธ์ เพชรภา, สค.ม.)

ประธานสาขาวิชา

(รองศาสตราจารย์วิชา นิยม, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อางคงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 2 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2548

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.โสภณ ณะมัย ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.ชาญชัย ยาวุฒิ กรรมการที่ปรึกษาวิชาเอก อาจารย์สุรพันธ์ เพชรภา กรรมการที่ปรึกษาวิชา รองที่ได้ช่วยเหลือในการวางแผนงานวิจัย ให้คำปรึกษา และติดตามตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณะเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย ที่ให้ความอนุเคราะห์ และอำนวยความสะดวกในเรื่องสถานที่ทำการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ผู้มีพระคุณทั้งหลาย ที่ให้กำลังใจในการศึกษา ขอขอบคุณภรรยาและลูก ๆ ที่อดทนรอคอยความสำเร็จอย่างตั้งใจจริง

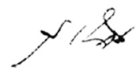
สุวิทย์ เนาสวัสดิ์
กุมภาพันธ์ 2548

สุวิทย์ แผลสวัสดิ์ 2548: ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรม
การท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด
อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร
ทรัพยากรป่าไม้) สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิต
ศึกษา ประชานกรรมการที่ปรึกษา: อาจารย์โสภณ ธนะมัย, Ph.D. 116 หน้า
ISBN 974-9827-03-1

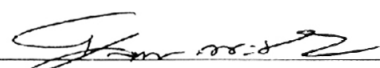
การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม ระดับความรู้
เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยว และศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมกับ
ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานี
พัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าถ้ำน้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่
ที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จำนวน 100 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบ
สอบถามและแบบทดสอบ สุ่มแบบบังเอิญ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้ค่าสถิติ ค่า
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และ Tukey Test

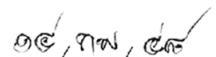
ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริม
การอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง
การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยว
จากสื่อ ราษฎรได้รับน้อย การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมกับความรู้เกี่ยวกับ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว
ที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.01 และ .05 ตามลำดับ

ลายมือชื่อนิสิิต

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

Suwit Naosawat 2005: Knowledge on Ecotourism of the People Working in Tour Activities in Tham Nam Lod Nature And Wildlife Education Center, Tambon Tham Lod, Amphoe Pangmapha, Changwat Mae Hong Son. Master of Science (Forest Resource Administration), Major Field: Forest Resource Administration, Interdisciplinary Graduate Program. Thesis Advisor: Mr. Sophon Thanamai, Ph.D. 116 pages.
ISBN 974-9827-03-1

Objectives of the study were to determine personal and social factors, ecotourism knowledge level, information receive, information about natural resources and environment conservation and comparative study between personal and social variable and knowledge about ecotourism of the people who practiced in tour activities in Tham Nam Lod Nature and Wildlife Education Center, Tambon Tham Lod, Amphoe Pangmapha, Chanwat Mae Hong Son.

The using respondents for the study were the people who practiced in tour activities in the Nature and Wildlife Education Center with the number of 100. The data were collected by using questionnaires and testing form, and with the accidental sampling. The read-made computer program was employed for the data analysis and with the various statistical analysis method namely percent, mean, standard deviation, t-test, F-test and Tukey Test.

Results of the study indicated that the respondents had the knowledge about ecotourism at the moderate level, less receiving information about natural resources and environment conservation or tourism from the mass media. The comparison between personal and social factors and knowledge about ecotourism indicated that the differences in education levels and duration of practicing in tour activities caused the difference in knowledge about ecotourism with significant level at 0.01 and 0.05 respectively.

Suwit Naosawat

Student's signature

Sophon Thanamai

Thesis Advisor's signature

11A, Feb, 05

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับ	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์	5
การตรวจเอกสาร	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	12
สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
กรอบแนวคิดในการวิจัย	35
สมมติฐานในการวิจัย	36
อุปกรณ์และวิธีการ	37
อุปกรณ์	37
วิธีการ	38
ผลและวิจารณ์	44
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน	45
ตอนที่ 2 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยว ของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจการ ท่องเที่ยว ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า ถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน	52
ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน	65
ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะของราษฎรผู้ประกอบกิจการท่องเที่ยว ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด	82
สรุปและข้อเสนอแนะ	87
สรุป	87
ข้อเสนอแนะ	90
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	92
ภาคผนวก	96
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	97
ภาคผนวก ข ประมวลภาพสถานที่ท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด	108

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล ของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน	45
2	จำนวนและร้อยละของปัจจัยทางสังคมของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน	48
3	จำนวนและร้อยละของสื่อในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยวของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามชนิดของสื่อ	50
4	จำนวนและร้อยละของปัจจัยทางสังคมของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอนจำแนกตามจำนวนสื่อที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก/น้อย	51
5	จำนวนและร้อยละของปัจจัยทางสังคมของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอนจำแนกตามการตอบถูก-ผิด	52
6	ช่วงคะแนน จำนวน ร้อยละ และระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน	59
7	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จำแนกตามเพศ	66
8	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จำแนกตามอายุ	67
9	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จำแนกตามระดับการศึกษา	69

สารบัญญัตินำ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
10	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ จากค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านข้อพึงปฏิบัติ/ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอด ของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน	71
11	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ จากค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้านของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า ถ้ำน้ำลอด ที่มีการศึกษาระดับแตกต่างกัน	72
12	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จำแนกตามอาชีพ	73
13	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยว	75
14	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จำแนกตามระยะเวลาที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว	77
15	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่จากค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น ของราษฎรที่มีระยะเวลาประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน	78
16	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่จากค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ที่มีระยะเวลาประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
17	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จำแนกตามประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยว	80
18	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จำแนกตามสื่อที่กลุ่มได้รับข้อมูลข่าวสาร	82
19	ข้อเสนอแนะของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด	84
20	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	89

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แสดงลักษณะพื้นฐานขององค์ประกอบที่เป็นหลักการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านองค์กร	21
2	แผนที่แสดงที่ตั้งของพื้นที่ศึกษา	25
3	แสดงจุดเด่นที่น่าสนใจภายในถ้ำน้ำลอด	29
4	แสดงถ้ำเด่นที่น่าสนใจภายในถ้ำน้ำลอด	30
5	กรอบแนวคิดในการวิจัย ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	35
6	แผนภูมิแสดงระดับความรู้ด้านพื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	63
7	แผนภูมิแสดงระดับความรู้ด้านสภาพแวดล้อมและสถานที่ท่องเที่ยว	63
8	แผนภูมิแสดงระดับความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอด	64
9	แผนภูมิแสดงระดับความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว	64
10	แผนภูมิแสดงระดับความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น	64
11	แผนภูมิแสดงระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน	65

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว
ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าอ้าน้ำลอด ตำบลอ้าลอด
อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

**Knowledge on Ecotourism of the People Working in Tour Activities in Tham
Nam Lod Nature and Wildlife Education Center, Tambon Tham Lod,
Amphoe Pangmapha, Changwat Mae Hong Son**

คำนำ

จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นดินแดนที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าเขาสูงชันสลับซับซ้อน มีทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ผืนป่าที่ประกอบด้วยพันธุ์พืชหลากหลายชนิดและมีสัตว์ป่าอาศัยอยู่อย่างชุกชุม ภูมิประเทศที่มีลักษณะโดดเด่นสวยงามเป็นเอกลักษณ์พิเศษประจำถิ่น โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอปางมะผ้าที่ได้ชื่อว่า เป็นดินแดนพันถ้ำ (สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, 2542) เนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศเป็นเทือกเขาหินปูน (karst topography) มีทางน้ำใต้ดินเฉพาะแบบ จึงทำให้เกิดมีถ้ำอยู่มากมาย ถ้ำที่มีความสวยงามและนักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวชมกันมาก ได้แก่ ถ้ำน้ำลอด ถ้ำผามอญ ถ้ำแม่ละนา ถ้ำน้ำลาด ถ้ำผีแมนต่าง ๆ สิ่ง que พบเห็นได้ง่ายในสภาพพื้นที่คือ หลุมยุบ หน้าผาสูงแบบหอคอย ที่ราบเชิงเขา ห้วยน้ำมุด น้ำพุ และน้ำตก ทำให้คู่มือหัตถกรรม นำพิศวง นอกจากนี้ตามบริเวณถ้ำน้ำลอดห้วยขนาดใหญ่บางแห่ง เช่น ถ้ำน้ำแม่ของ เป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศในการล่องแพ เพื่อชมสภาพป่า สัมผัสกับความเร้าใจตื่นเต้นไปกับธรรมชาติที่ que พบเห็นเป็นอย่างยิ่ง ประกอบกับในท้องถิ่นยังมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี และการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ซึ่งเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวในลักษณะการเดินทาง เพื่อชมความงามตามธรรมชาติและเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของกลุ่มชนต่าง ๆ ที่ดำรงชีอยู่อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติ (ยศ และคณะ, 2544)

ถ้ำน้ำลอดเป็นพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย ตำบลอ้าลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะบริเวณถ้ำน้ำลอดมีเนื้อที่ 3,125 ไร่ ได้นำมาจัดตั้งเป็นสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า

ถ้ำน้ำลอด ซึ่งเป็นหน่วยงานควบคุมรับผิดชอบพื้นที่ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำลอด เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ถ้ำน้ำลอดให้ยั่งยืน ซึ่งในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการสร้างงานและรายได้ให้กับราษฎรที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในบริเวณถ้ำน้ำลอด ซึ่งได้แก่ กิจกรรมล่องแพ กิจกรรมผู้นำเที่ยวศึกษาชมถ้ำ กิจกรรมผู้นำเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ (สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, 2542)

ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวบริเวณถ้ำน้ำลอดจึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปทั้งในประเทศและในระดับสากล จึงจำเป็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะ ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดในปัจจุบันจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมบริหารจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย จากสถิตินักท่องเที่ยวทั้งหมดที่มาท่องเที่ยวบริเวณถ้ำน้ำลอด ปี 2545 มีจำนวน 55,177 คน ในปี 2546 มีจำนวน 60,506 คน (สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด, 2547) จะเห็นได้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอดมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งต่อไปอาจเกิดความเสื่อมโทรมต่อทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวบริเวณถ้ำน้ำลอด และอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ค่าครองชีพ ปัญหามลภาวะและสภาพแวดล้อม ปัญหาขยะ การสูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นได้ หากราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวขาดความรู้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด และศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมว่ามีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด และชุมชนในพื้นที่ ในด้านการวางแผนบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวบริเวณถ้ำน้ำลอดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมของราษฎรผู้ประกอบกิจการการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจการการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. เพื่อศึกษาการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยวของราษฎรผู้ประกอบกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางสังคมกับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด และชุมชนในพื้นที่ ในการวางแผนบริหารจัดการ บุคลากร ราษฎรผู้ประกอบกิจการท่องเที่ยว และพื้นที่ท่องเที่ยวบริเวณถ้ำน้ำลอด
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในพื้นที่อนุรักษ์แห่งอื่น ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือพื้นที่อื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะราษฎรที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 195 คน (รายชื่อราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด, 2547)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 ระดับการศึกษา
- 1.4 อาชีพ
- 1.5 รายได้

2. ปัจจัยทางสังคม

- 2.1 การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือการท่องเที่ยว
- 2.2 ระยะเวลาที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 2.3 ประเภทการประกอบกิจกรรม

3. การได้รับข้อมูลข่าวสาร

กลุ่มที่ 2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ในพื้นที่
สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำน้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัด
แม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยความรู้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรู้ด้านพื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. ความรู้ด้านสภาพแวดล้อม และสถานที่ท่องเที่ยว
3. ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ และข้อบังคับของถ้ำน้ำลอด
4. ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว
5. ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น

นิยามศัพท์

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดความหมายและขอบเขตของคำต่าง ๆ เฉพาะที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือการท่องเที่ยว
หมายถึง การได้เข้าร่วมในกลุ่มหรือชมรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือการท่องเที่ยวที่
หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน หรือในชุมชนที่รวมตัวกันจัดตั้งขึ้นเพื่อประกอบกิจกรรมด้านการ
อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือการท่องเที่ยว

ระยะเวลาที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง ประสบการณ์ที่ราษฎรประกอบกิจกรรม
การท่องเที่ยวเป็นช่วงระยะเวลา มีหน่วยนับเป็นปี

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ข้อเท็จจริง แนวคิด ความหมาย หลักการ
องค์ประกอบ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง ประชาชนตำบลถ้ำลอดที่ประกอบอาชีพกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ขึ้นทะเบียนกับสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด

ประเภทการประกอบกิจกรรม หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ได้แก่ กิจกรรมศึกษาชมถ้ำ กิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมดูนก กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ หมายถึง การที่ราษฎรได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือด้านการท่องเที่ยวจากการฟังวิทยุ การอ่านหนังสือพิมพ์ การดูโทรทัศน์ ป้ายประชาสัมพันธ์ การอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด หมายถึง พื้นที่ที่กรมป่าไม้ ได้กำหนดให้จัดตั้งเป็นสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าท่องเที่ยวที่ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการอนุรักษ์ธรรมชาติ

การตรวจเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากตำรา เอกสาร และงานวิจัย เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการวิจัย ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้

ความหมายของความรู้

บุญชม (2537) กล่าวว่า ความรู้เป็นความสามารถของสมองที่จะทรงไว้ หรือรักษาไว้ซึ่งเรื่องราวต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับเข้าไปในสมอง การวัดว่าบุคคลมีความสามารถในการจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใดนั้น วัดได้จากความสามารถในการระลึกออกของบุคคลนั้น

พิมพ์ใจ (2541) ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า หมายถึงความสามารถในการจำ และเข้าใจรายละเอียดของข้อมูลในด้านต่าง ๆ เช่น เหตุการณ์ บุคคล กฎเกณฑ์ที่บุคคลได้สะสมไว้ สามารถเรียกเอาสิ่งที่จำหรือเข้าใจออกให้ปรากฏหรือสามารถวัดสิ่งที่จำและเข้าใจนั้นได้

ชำนาญ (2544) อธิบายว่าความรู้ความทรงจำ ได้แก่ ความสามารถของสมองที่เก็บรักษาหรือทรงไว้ซึ่งข้อเท็จจริง เรื่องราวที่ประสบมา ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการอธิบายความรู้ ข้อเท็จจริงในรูปแบบเค้าโครงเดิม และนำเอาข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันได้เป็นเรื่องราวอีกแบบหนึ่งจนถึงขั้นขยายความสัมพันธ์ให้กว้างไกลจากข้อเท็จจริงเดิม

ธีรพัฒน์ (2546) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง การรู้เรื่องราว ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ ข้อมูลและ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งการที่จะมีความรู้ในเรื่องนั้นต้องมีความเข้าใจ มีความสามารถในการนำไปใช้ รวมถึงการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล

ชวาล (2536) กล่าวว่า ความรู้คือ การแสดงออกของสมรรถภาพทางสมองด้านความจำ โดยใช้วิธีให้ระลึกออกมาเป็นหลัก

อรรวรรณ (2546) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า ความรู้ หมายถึงการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อเท็จจริง รูปแบบ วิธีการ กฎเกณฑ์ แนวปฏิบัติ สิ่งของ เหตุการณ์ หรือ บุคคล ซึ่งได้จากการ สังเกต ประสบการณ์ หรือ จากการสื่อต่าง ๆ ประกอบกัน ความรู้จึงเป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริง (Facts) หรือ ความคิด (Idea) ความหยั่งรู้ หยั่งเห็น (Insight) หรือ สามารถเชื่อมโยงความคิด เข้ากับเหตุการณ์ ความรู้เป็นการรับรู้เบื้องต้นซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับผ่านประสบการณ์โดยการ เรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า แล้วจัดระบบเป็น โครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่าง ความจำ กับสภาพจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ความรู้จึงเป็นความจำที่เลือกสรร ซึ่งสอดคล้องกับสภาพจิต ของตนเอง ความรู้จึงเป็นกระบวนการภายใน ความรู้อาจส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์ ได้ และความรู้ทำให้ผู้เรียนได้รู้ถึงความสามารถในการจำ และระลึกถึงเหตุการณ์และประสบการณ์ ที่เคยพบมาแล้ว

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการจำและการระลึก ได้ของบุคคลที่ได้สะสมรับรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ ประสบการณ์ เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ และแสดงออกเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ของสิ่งที่จำได้ให้ปรากฏ ซึ่งสังเกตได้สามารถวัดได้

โครงสร้างความรู้

Bloom และคณะ (1971: 65- 197) ได้เสนอแนวคิดว่า ความรู้ของคนด้านความจำ (Cognitive domain) ประกอบด้วย ความรู้ตามขั้นต่าง ๆ 6 ขั้น จากขั้นที่ง่ายไปสู่ขั้นที่ยาก คือ

1. ความจำ (Knowledge or memory) เป็นความสามารถทางสมองที่จะรักษาไว้ซึ่งเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากที่สุดเพียงใดผู้ใดได้จากบุคคลนั้นสามารถเลือกได้ ซึ่งสิ่งที่จำได้เพียงใด

2. ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถในการสื่อความหมายทั้งให้ผู้รู้เจตนาของตน และตนเองรู้ความหมาย ความปรารถนาของผู้อื่น
3. การนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ ความจำ และความเข้าใจไปใช้ในการแก้ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นได้
4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวออกเป็นส่วนย่อยได้
5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการประกอบส่วนย่อย ๆ ให้เข้ากันได้เป็นเรื่องราว
6. การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินใจตีราคาโดยอาศัยหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่วางไว้

กิตติศักดิ์ (2544) กล่าวถึงแหล่งที่มาของความรู้ว่าแบ่งได้ 5 แหล่ง คือ

1. เป็นความรู้ที่พระเจ้าเป็นผู้ให้ เป็นความรู้อมตะ เชื่อกันว่า ความรู้ประเภทนี้จะทำให้คนเป็นนักปราชญ์ได้ ได้แก่ ความรู้จากคำสอนของศาสนา
2. เป็นความรู้ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญในทางนั้น ๆ เช่น หนังสือ พจนานุกรม เอกสารการวิจัย เป็นต้น
3. เป็นความรู้ที่เกิดจากการหยั่งรู้ขึ้นมาจับพลันเหมือนได้ความรู้มาด้วยตนเอง ไม่รู้ว่าได้มาอย่างไร รู้แต่ว่าได้ค้นพบสิ่งที่เรากำลังค้นหาอยู่ เป็นความรู้ที่ทดสอบได้ด้วยการพิจารณาเหตุผล
4. เป็นความรู้ที่ได้จากการคิดหาเหตุผล ซึ่งแสดงความเป็นจริงอยู่ในตัวเอง อาจมีความลำเอียง ความสนใจ และความชอบเป็นปัจจัยทำให้การคิดหาเหตุผลไม่ถูกต้อง
5. เป็นความรู้ที่ได้จากประสาทสัมผัส การเห็น การได้ยิน การได้จับต้อง การสังเกต

การวัดความรู้

อรดิน (2542) กล่าวว่า การวัดความรู้ความเข้าใจเป็นการวัดสมรรถภาพทางสมองด้านการระลึกของความจำ เป็นการวัดเกี่ยวกับเรื่องราวที่เคยมีประสบการณ์ หรือเคยรู้เคยเห็นและทำมาก่อน การวัดความรู้ความจำสามารถตั้งเป็นคำถามได้หลายลักษณะต่างกันไปตามชนิดความรู้ความจำ ลักษณะคำถามที่คล้ายกันจะเป็นลักษณะความรู้ความจำถึงประสบการณ์ที่ผ่านมาในรูปแบบของนิยาม ศัพท์ ระเบียบ แบบแผน หลักการและทฤษฎีต่าง ๆ

สมพร (2544) กล่าวว่า เครื่องมือที่นิยมใช้วัดความรู้ คือ แบบทดสอบ (Test blueprint) โดยการใช้ข้อความและเนื้อหาประกอบกันเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา ซึ่งเป็นชุดของสิ่งเร้าที่นำไปกระตุ้นบุคคลตอบสนองออกมา ชุดของสิ่งเร้านี้มักจะอยู่ในรูปของข้อความ อาจเขียนคำตอบ ให้แสดงพฤติกรรม ให้พูดออกมาทางวาจา ทำให้สามารถวัดได้ สังเกตได้ และนำไปสู่การแปลความหมายได้ โดยมีรูปแบบของการทดสอบไว้ 3 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1. แบบทดสอบปากเปล่า (Oral test) เป็นการสอบแบบใช้การ ได้ตอบด้วยวาจา หรือคำพูดของผู้ทำการสอบ และผู้ถูกสอบโดยตรง การสอบแบบนี้จะสอบเป็นรายบุคคล จึงเหมาะที่จะใช้ในกรณีที่บุคคลจำนวนน้อยเป็นการวัดเกี่ยวกับความเห็น ที่ทำ ความสนใจ ทักษะต่าง ๆ หรือวัดบุคลิกภาพบุคคล โดยเรียกเป็นการสอบสัมภาษณ์ (Interview) แทนการสอบ

2. ข้อสอบแบบข้อเขียน (Written test หรือ Paper – pencil test) เป็นรูปแบบของการสอบที่พัฒนามาจากการสอบแบบปากเปล่า เพื่อให้เหมาะกับการสอบบุคคลจำนวนมาก ๆ และมีเนื้อหาวิชาที่จะสอบมากขึ้น สามารถใช้การสอบบุคคลจำนวนมากได้ และใช้เวลาในการสอบน้อยลง สะดวกและถูกต้องมากกว่า

ข้อสอบแบบข้อเขียน แบ่งได้เป็น 2 แบบตามลักษณะคำถาม และวิธีตอบคำถาม คือ

2.1 แบบความเรียง เป็นแบบที่ต้องการให้ผู้ตอบอธิบาย ประพันธ์หรือวิจารณ์ เรื่องราวที่เกี่ยวกับความรู้นั้น

2.2 แบบจำกัดคำตอบ เป็นข้อสอบที่ให้ผู้ตอบพิจารณาเปรียบเทียบตัดสินใจข้อความหรือรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ 4 แบบ คือ แบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบจับคู่ และแบบเลือกตอบ

3. ข้อสอบภาคปฏิบัติ (Performance test) เป็นแบบทดสอบที่ไม่ต้องการให้ผู้ตอบสนองออกมาด้วยคำพูด หรือการเขียน หรือเครื่องหมายใด ๆ แต่มุ่งให้แสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำจริง มักเป็นแบบทดสอบในเนื้อหาวิชาที่ต้องการให้ปฏิบัติจริง

ชวาล (2539) อธิบายว่า การวัดความรู้เป็นการวัดสมรรถภาพด้านการระลึกของความทรงจำนั่นเอง เป็นการวัดที่เกี่ยวกับเรื่องราวที่เคยมีประสบการณ์ หรือเคยรู้เคยเห็น หรือทำมาก่อนทั้งสิ้น การวัดความรู้ ความจำ สามารถสร้างคำถามในการวัดสมรรถภาพด้านนี้ได้หลายลักษณะด้วยกัน ลักษณะของคำถามก็แตกต่างกันออกไปตามชนิดของความรู้ ความจำ แต่ก็จะมีลักษณะร่วมกันอยู่ อย่างหนึ่งก็คือ เป็นคำถามที่ระลึกถึงประสบการณ์ที่ผ่านมาที่จำได้ไว้ก่อนแล้ว ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของ คำศัพท์ คำนิยาม ระเบียบแบบแผนหรือหลักการทฤษฎีต่าง ๆ

ศุภนิศย์ (2540) กล่าวว่า การวัดความรู้คือ การวัดระดับความจำ ความสามารถในการคิด เข้าใจ กับข้อเท็จจริงที่ได้รับจากการศึกษาและประสบการณ์เดิม โดยผ่านการรวบรวม และเก็บสะสมไว้ ซึ่งสามารถทดสอบได้ด้วยแบบทดสอบที่ดี ผ่านการทดสอบคุณภาพแล้ว จะทำให้แยกคนมีความรู้ออกจากกันได้ระดับหนึ่ง

การวัดความรู้ นั้น ส่วนมากนิยมใช้แบบทดสอบ ซึ่งแบบทดสอบนี้เป็นเครื่องมือประเภทข้อเขียน ที่นิยมใช้กันทั่ว ๆ ไป แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบอัตนัยหรือแบบความเรียง โดยให้เขียนตอบเป็นข้อความสั้น ๆ ไม่เกิน 1-2 หรือเป็นข้อ ๆ ตามความเหมาะสม

2. แบบปรนัย แบ่งเป็น

2.1 แบบเติมคำ หรือเติมข้อความให้สมบูรณ์

2.2 แบบถูกผิด

2.3 แบบเลือกข้อ

2.4 แบบจับคู่

2.5 แบบเลือกตอบ

สรุปได้ว่า การวัดความรู้^๑นั้น คือ การวัดระดับความจำ ความสามารถในการคิด เข้าใจ กับข้อเท็จจริงที่ได้รับจากการศึกษา การเรียนรู้ และประสบการณ์ โดยผ่านการรวบรวมและสะสมไว้ ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบที่ดี ผ่านการทดสอบคุณภาพแล้ว จะแยกคนมีความรู้กับคนไม่มีความรู้ออกจากกัน ได้ระดับหนึ่ง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ที่มาของแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการพัฒนาการท่องเที่ยวในทิศทางที่ประสานการพัฒนากับการอนุรักษ์นั้น ได้มีความพยายามมาโดยตลอดภายใต้ความต้องการของประเทศในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์ และกระแสของโลกที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ด้าน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544) คือ

1. กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในการศึกษาเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
3. กระแสความต้องการพัฒนาคน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากกระแสความต้องการทั้ง 3 ด้านข้างต้น ทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อรักษาระบบนิเวศธรรมชาติ นั่นคือ Green Tourism หรือ Ecotourism ซึ่งเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) โดยมีนักวิชาการในวงการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่างให้คำจำกัดความของ Ecotourism บนพื้นฐานองค์ประกอบว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมีการจัดการสิ่งแวดล้อมและการให้ความรู้การศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการร่วมคิด ดำเนินการ ได้รับผลประโยชน์และบำรุงรักษา เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในระยะแรกมีการให้คำจำกัดความ Ecotourism ในความหมายภาษาไทยคือ “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” โดยมีความประสงค์ที่จะสื่อให้เข้าใจความหมายรูปแบบการท่องเที่ยว Ecotourism ว่าเป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเพื่อรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อม ต่อมาราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดความหมายของคำว่า Ecotourism คือ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , 2544)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้รับการนิยามความหมายว่าเป็น “ การท่องเที่ยวไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ทำความเข้าใจกับการพัฒนาการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศและในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจเพื่อให้ชาวบ้านในท้องถิ่นได้รับประโยชน์โดยตรงจากการอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อม” (Bornemeier et al. 1997: vi)

สุรเชษฐ์ (2544) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า “ การเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งธรรมชาติ หรือแหล่งวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ธรรมชาติอย่างมีความรับผิดชอบต่อศึกษาเรียนรู้ และชื่นชมสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น พร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น เข้ามีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้ จะต้องอยู่ภายใต้กรอบของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ซึ่งประกอบด้วยคุณภาพที่ดี (Quality) ของการบริการ แลข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนความต่อเนื่องของการจัดการที่ดี และความสมดุลของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย”

ทรงศักดิ์ (2542) ได้สรุปความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังต่อไปนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และอาจรวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย

2. เป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลาย หรือทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม
3. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส หรือมีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรง และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้วยังจะเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อม
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ กลับคืนสู่ธรรมชาติและ การอนุรักษ์ธรรมชาติในขณะเดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นคุณค่าของธรรมชาติ หรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว หรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่ใช่เป็นการเน้นที่การเสริมแต่ง

แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บุญเลิศ (2542) สรุปว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีจุดมุ่งหมายให้มีการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษที่จะต้องไปสร้างผลกระทบต่อด้านลบให้แก่สิ่งแวดล้อมในทรัพยากรการท่องเที่ยว นั้น เนื่องจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อมดั้งเดิมเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศแสวงหาในการเดินทางมาท่องเที่ยว จึงต้องอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวให้ยั่งยืน เพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
2. การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการท่องเที่ยวถือว่าทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว จึงต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวไม่ให้รับผลกระทบทางลบจากการใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยว จนเกิดสภาพเสื่อมโทรมหรือถูกกระทบให้ด้อยคุณค่าลง ดังนั้นการให้ความรู้ความเข้าใจและการสร้างจิตสำนึกให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจึงจำเป็นต้องทำ

นอกจากนี้ยังต้องมีการสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น ชุมชนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว ผู้ประกอบกิจการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ เป็นต้น

3. การสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศมักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์จากการท่องเที่ยว โดยนิยมเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ยากลำบากและท้าทาย และมักไม่สนใจกับความสะดวกสบายมากนัก แต่จะสนใจกับการให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมากกว่า ทั้งระดับกว้างและระดับลึก เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว

4. การให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ชุมชนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่รอบ ๆ แหล่งท่องเที่ยวควรได้รับการพิจารณาเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม อันจะก่อให้เกิดการกระจายรายได้ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

ยศ และคณะ (2544) สรุปว่า แนวคิดการมองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประกอบด้วยแนวคิดหลัก 5 ประการ

ประการแรก คือ การมองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริบทของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง และสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เป็นการปรับตัวของชุมชนโดยสัมพันธ์กับเงื่อนไขภายนอกในระดับมหภาค การมองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริบทของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง และธรรมชาติแวดล้อม เป็นแนวคิดที่ช่วยให้เราสามารถเชื่อมโยงปรากฏการณ์ในท้องถิ่นกับเงื่อนไขภายนอก และช่วยชี้ให้เห็นทิศทางของการพัฒนาประเทศที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นอย่างชัดเจน

ประการที่สอง คือ การมองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในมิติของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในฐานะเป็นวิถีชีวิตในระบบนิเวศเดียวกัน เป็นรูปแบบหนึ่งของการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นทำการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและเป็นธรรมภายใต้หลักการที่ว่าคนที่ดูแลรักษาทรัพยากรย่อมสมควรได้รับประโยชน์จากการดูแลรักษา นั่น เป็นการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติให้มีลักษณะเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างเข้มข้มยิ่งขึ้น

ประการที่สาม คือ การมองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากมิติทางวัฒนธรรม เป็นการให้ความสำคัญเคารพแก่อัตลักษณ์ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งมีวิถีชีวิตและจารีตประเพณีแตกต่างกันออกไป เน้นการให้ความสำคัญเคารพแก่ศักดิ์ศรีและสิทธิในทางเป็นมนุษย์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และเน้นให้ชุมชนในท้องถิ่นมีจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมประเพณีของตน

ประการที่สี่ คือ การมองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในฐานะเป็นขบวนการทางสังคม หรือความพยายามของชุมชนในการปรับตัวภายในบริบทและสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างคุณภาพระหว่างการผลิตในภาคเกษตร และการประกอบอาชีพของชาวบ้านกับระบบนิเวศ ตลอดจนการสร้างสรรคความเป็นธรรมภายในสังคมและการรวมตัวกันเพื่อต่อสู้กับการเอารัดเอาเปรียบจากบริษัทนำเที่ยวจากภายนอก

ประการที่ห้า คือ การมองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริบทของการพัฒนาชนบทและการอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติแวดล้อมอย่างยั่งยืน เป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาของตนเอง บนพื้นฐานของวัฒนธรรมและจารีตประเพณีอันหลากหลายของชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และยังเป็นความพยายามในการอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติแวดล้อมไปพร้อมกัน

Pleumarom (1997) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า ไม่ควรมีสูตรสำเร็จรูปแบบที่ตายตัวหรือนโยบายที่มีมาตรฐานเดียว หากแต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรเป็นส่วนหนึ่งของทางเลือกในการพัฒนาและก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง

Lindberg et al. (1995) มีแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังเน้นความสำคัญของการผสมผสานจุดมุ่งหมายของอนุรักษ์ธรรมชาติและพัฒนารวมชนไว้เป็นเรื่องเดียวกัน

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2541) สรุปเกี่ยวกับหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะป็นน้ำเสีย ขยะ ตลอดจนการคมนาคม

2. ก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะเวลายาวแก่ทรัพยากร ชุมชนในท้องถิ่นและอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ส่วนหนึ่งของรายได้ควรย้อนไปสู่การอนุรักษ์
3. การจัดประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวเป็นการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม สภาพ สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรมและพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว
4. ในการสร้างหรือจัดการใด ๆ ควรยอมรับในข้อจำกัดของสภาพแหล่งท่องเที่ยวตาม ลักษณะที่เป็นอยู่ หากมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงควรเป็นไปเพื่อให้ทัศนียภาพของท้องถิ่นดีขึ้น ตลอดจนการลงทุนทางการท่องเที่ยวก็ควรเป็นไปเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่น ไม่พึ่งพาการลงทุนของต่างชาติซึ่งเป็นการลดการไหลออกของรายได้ไปยังต่างประเทศ
5. ในการวางแผน ตัดสินใจและดำเนินงานตลอดจนการควบคุม ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุด มิใช่เป็นเพียงเป้าหมายของการท่องเที่ยวและให้บุคคลภายนอกมาคิดและตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียวเพราะจะไม่เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
6. ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์การท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ ยั่งยืน หรือไม่เพียงใด การทำธุรกิจโดยมุ่งทำกำไรสูงสุดในระยะสั้นเป็นการทรมานหรือทำลายตัวเอง อย่างไรก็ตามบริษัทนำเที่ยวก็สามารถเก็บเกี่ยวประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ยาวนานถ้ามีการจัดธุรกิจที่ถูกต้องเหมาะสม นับตั้งแต่การใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและสามารถนำมาใช้ใหม่ได้ การมีมัลติเพล็กซ์ที่มีความรู้ในระบบนิเวศและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง การให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นที่เป็นจุดหมายปลายทางก่อนที่จะไปถึงทั้งในรูปของภาพยนตร์ในเครื่องบิน เทปบันทึกเสียง และเอกสารเผยแพร่
7. มีการจัดการและควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและไม่เกิน ความสามารถของชุมชนในท้องถิ่นนั้น และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้ อีกทั้งมีนักท่องเที่ยวสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ไม่ใช่มีเฉพาะฤดูกาล เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับผู้ทำงานในอุตสาหกรรมนี้

Nash (1997) นักวิจัยจากสมาคมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (The Ecotourism Society) ได้นำเสนอหลักการพื้นฐาน 7 ประการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

ประการแรก การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องหลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบทางด้านลบที่จะก่อให้เกิดความเสียหายหรือการทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว

ประการที่สอง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อมและวัฒนธรรม

ประการที่สาม รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องนำไปสู่การอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อมและการจัดการเขตอนุรักษ์

ประการที่สี่ ชุมชนท้องถิ่นรวมทั้งชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงจะต้องเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประการที่ห้า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเน้นความสำคัญของการวางแผนและการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเน้นการสร้างหลักประกันว่า จำนวนนักท่องเที่ยวจะต้องอยู่ในขอบเขตของศักยภาพในการรองรับ (carrying capacity) ตามธรรมชาติของระบบนิเวศท้องถิ่น

ประการที่หก รายได้ส่วนใหญ่จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องตกอยู่กับประเทศผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้เอง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเน้นการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

ประการที่เจ็ด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับการพัฒนาขึ้นบนฐานคิดซึ่งเน้นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ลดละการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง อนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นบ้าน และจัดการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับธรรมชาติแวดล้อมอย่างแท้จริง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538) สรุปถึงหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ
8 ประการ ดังนี้

1. มีพื้นฐานอยู่บนธรรมชาติ วัฒนธรรมและชุมชน
2. มีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน
3. คำนึงถึงเรื่องสังคมและวัฒนธรรม
4. ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น
5. คนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์
6. คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม
7. แหล่งท่องเที่ยวต้องเป็นของแท้ ดั้งเดิม
8. นักท่องเที่ยวมีความพอใจ

องค์ประกอบและลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้สรุปองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครอบคลุมองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน (มิติ) ประกอบด้วย

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ (Eco - system) ในพื้นที่นั้น ๆ ดังนั้น องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature – based tourism)

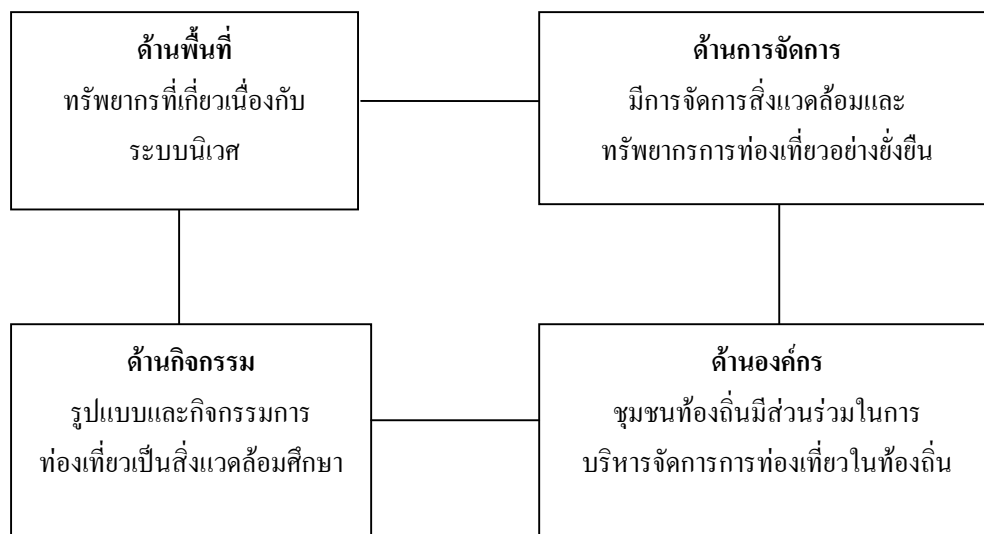
2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable managed tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible travel) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental education- based tourism)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community or people participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี่เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (Grass root) จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community participation-based tourism)

หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ตามลักษณะดังกล่าวข้างต้น จัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไปความสมบูรณ์จะลดน้อยลงจนอาจกลายเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ

ลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การมุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพื่อประสานการท่องเที่ยวกับความพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศ มีความแตกต่างอย่างชัดเจนกับความสนใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการพัฒนาอารยธรรมของมนุษย์

ภาพที่ 1 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แสดงลักษณะพื้นฐานขององค์ประกอบที่เป็นหลักการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านองค์กร (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , 2544)

ในการเอาชนะธรรมชาติ (ที่รวมเอาลักษณะวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติ หรือเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ไว้) ลักษณะเฉพาะนี้จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ใช้การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural tourism และ historicism tourism) แม้ว่าจะมีความคาบเกี่ยวกันในพื้นที่ก็ตาม ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural tourism) จึงไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งหมด ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยว นั้น ๆ ด้วย ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงมีบางส่วนจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้หรือแหล่งท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ อาจมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวแบบอื่น ๆ ได้

จากลักษณะดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวแบบปกติหรือแบบประเพณีนิยม ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก และเน้นการส่งเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่ใช่สิ่งตรงข้ามกับการท่องเที่ยวแบบคณะใหญ่ (Mass tourism) เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ได้ถูกจำกัดที่ขนาดของการท่องเที่ยว แต่จำกัดที่รูปแบบกิจกรรม และขนาดที่เหมาะสมกับพื้นที่ นักท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก ๆ สามารถทำลายสิ่งแวดล้อมได้เช่นเดียวกัน หรือมากกว่านักท่องเที่ยวคณะใหญ่ หากปราศจากการจัดการที่ดี การจัดการกับการท่องเที่ยวคณะใหญ่ในทิศทางและภายใต้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ จัดเป็น Mass ecotourism

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่จำเป็นต้องเป็นการจัดการที่ง่าย ๆ ราคาถูก มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยากลำบาก มีรายได้จากการท่องเที่ยวน้อย เพียงแต่มีการจัดการที่ดี มีการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ มีการประสานความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวและให้ประโยชน์ที่เหมาะสมกับความคาดหวังของนักท่องเที่ยวแล้ว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาจตอบสนองนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม ทุกระดับ และมีรายได้สูงได้เช่นกัน

4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงให้ความสำคัญในการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกมากกว่า การให้ความพึงพอใจอย่างไม่มีการขอบเขตของนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องมีการประสานความเข้าใจกันอย่างเหมาะสมตลอดกระบวนการ

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในกระบวนการของการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวในแต่ละแหล่ง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เพลิดเพลิน มีความสุขและปลอดภัย จากการท่องเที่ยวหรือนันทนาการนอกเวลาตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง เพราะกิจกรรมต่าง ๆ นั้นจะเป็นสื่อกลางนำ การท่องเที่ยวไปสู่เป้าหมายได้ กิจกรรมที่เหมาะสมจึงควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ทั้งนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็น กิจกรรมที่อาศัยธรรมชาติเป็นส่วนสำคัญพื้นฐานในการประกอบกิจกรรม โดยจะต้องมีการเรียนรู้ และได้ประสบการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศจัดแบ่งตามความเข้มข้นและลักษณะออกเป็น 3 ลักษณะ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544) ประกอบด้วย

1. กิจกรรมเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ส่องสัตว์ ดูนก เทียวถ้ำ น้ำตก พายเรือแคนู คยัค เรือใบ กระดาน โต้ลม ดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้นน้ำลึก) ตั้งแคมป์ ล่องแพ ล่องเรือยาง จิ๋ม่า นั่งช้าง

2. กิจกรรมกึ่งนิเวศ ได้แก่ ถ่ายรูป บันทึกภาพและเสียง ศึกษาท้องฟ้า ชีวจักรยานท่องเที่ยว ปีนเขา ไร่เขา ตกปลา

3. กิจกรรมทางวัฒนธรรมหรือประวัติศาสตร์ ได้แก่ ชมความงาม ความเก่าแก่ ลักษณะเฉพาะตัวของแหล่งประวัติศาสตร์ ศึกษาเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของแหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ศึกษาชื่นชมงานศิลปกรรมและวัฒนธรรม ร่วมกิจกรรม เรียนรู้พฤติกรรมของผู้คน การศึกษาเรียนรู้ การผลิตของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง

กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มีลักษณะเฉพาะเหมาะสมกับบางพื้นที่ และบางกลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่ง มีวัตถุประสงค์ต่างกัน มีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเครื่องมือต่างกัน รวมทั้งมีผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับที่ต่างกันด้วย ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว เมื่อพิจารณาประกอบกับ กรอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถประเมินความเหมาะสมในการจัดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ซึ่งกิจกรรมที่มีแนวโน้มเป็นกิจกรรมเชิงนิเวศหรือกึ่งนิเวศ จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระบบนิเวศในพื้นที่เกี่ยวข้องกับประชาชนหรือชุมชนในท้องถิ่นค่อนข้างมาก กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความเหมาะสมจะต้องมีการจัดการที่ลดผลกระทบด้วย หากปราศจากมาตรการลดผลกระทบที่ดีแล้วกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นตัวเร่งการทำลายทรัพยากรให้เสียหายเร็วยิ่งขึ้น

นอกจากนี้สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น และควรมีบทบาทในการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงเจตนารมณ์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกควรเป็นเสมือนการสร้างแบบอย่างสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น สถาปัตยกรรมของที่พักรักษาควรให้อารมณ์และความรู้สึกที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักว่า ได้เข้ามาใกล้ชิดธรรมชาติและพฤติกรรมคล้อยตามในการรักษาธรรมชาติ ช่วยในการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การประหยัดพลังงาน ลดการสร้างและการนำของเก่ากลับมาใช้ใหม่ เป็นต้น

สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ (2542) ได้รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เมื่อปี พ.ศ. 2535 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้เสนอโครงการขอจัดตั้งสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดต่อกรมป่าไม้ เพื่อให้เป็นหน่วยงานที่ทำการศึกษาวิจัยสภาพธรรมชาติและสัตว์ป่าขึ้น โดยเฉพาะ และต่อมาได้รับการจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2536 และได้ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน

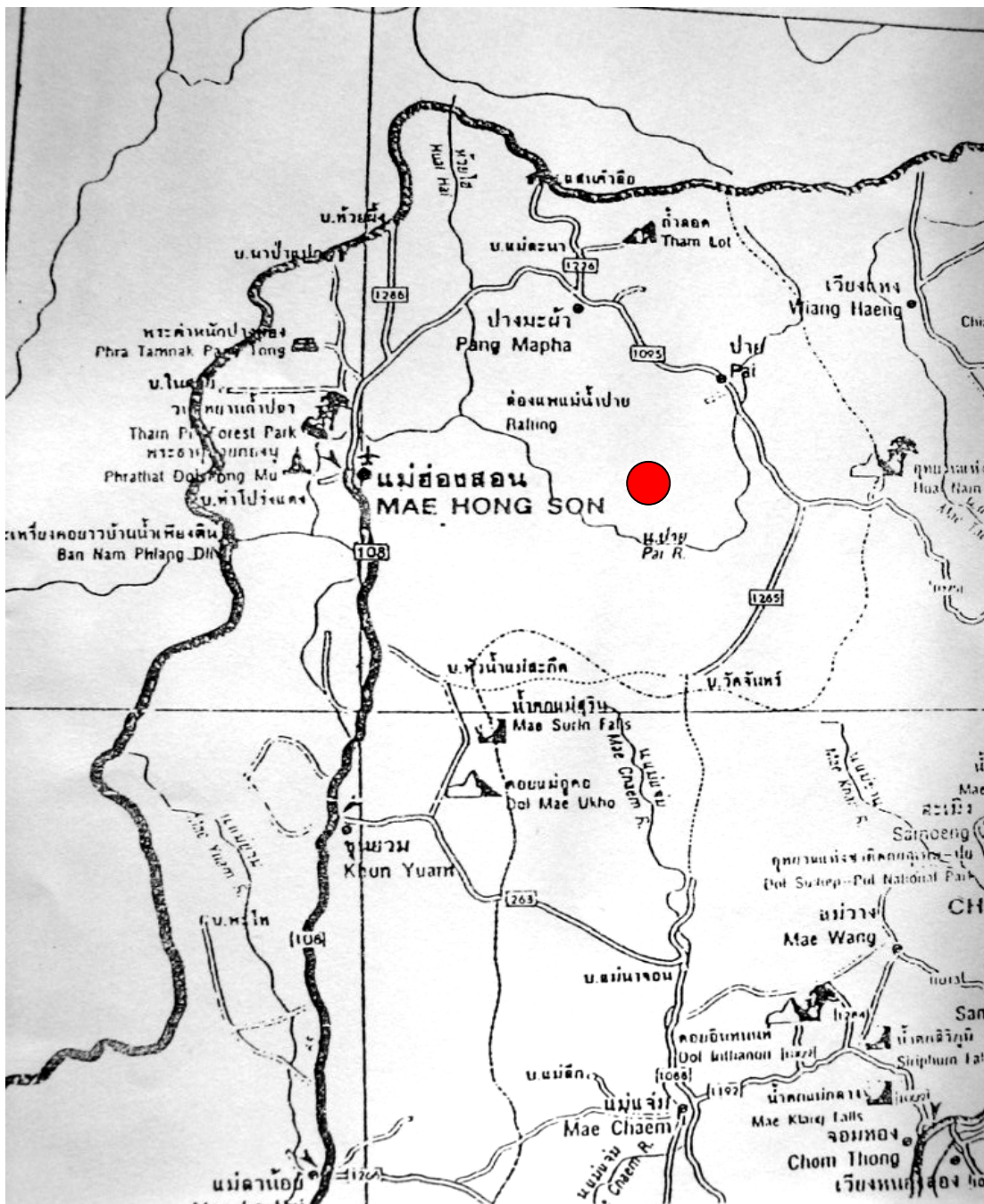
สถานที่ตั้งและอาณาเขต

สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย โดยได้แยกพื้นที่ในส่วนที่ทางสถานีฯ ถ้ำน้ำลอดควบคุมมีเนื้อที่ 3,125 ไร่ อยู่ในท้องที่ หมู่ที่ 1 ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ครอบคลุมพื้นที่ที่เป็นบริเวณที่ตั้งถ้ำลอดทั้งหมด โดยมีขอบเขตเกือบทั้งหมดอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย และมีบางส่วนติดกับชุมชนบ้านถ้ำลอด

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยภูเขาหินปูนขนาดเล็กที่เป็นหน้าผา และมีความแหลมคมจำนวน 4 ยอด ลักษณะของหินปูนเป็นหินปูนชนิดแม่ละนา พื้นที่โดยรอบประกอบด้วยที่ราบหุบเขาขนาดเล็ก และร่องน้ำธรรมชาติ บริเวณที่ราบเป็นที่ตั้งของลำน้ำาลางไหลผ่าน พื้นที่ที่มีความสูงโดยเฉลี่ยจากระดับน้ำทะเลประมาณ 610 เมตร ยอดเขาที่สูงที่สุดมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 755 เมตร ลำน้ำาลางที่ไหลผ่านพื้นที่ มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาบริเวณชายแดนไทย-พม่า ไหลจากทิศเหนือลงใต้ เป็นแม่น้ำที่ไหลคดเคี้ยว เซาะร่องน้ำลึก ระบบของการระบายน้ำจะเป็นระบบ dentritic drainage pattern แบบกึ่งไม่ผสมกับระบบ sinkhole pattern ลักษณะของหินปูนสามารถละลายน้ำได้ จึงทำให้เกิดการกัดเซาะเป็นลำน้ำที่ไหลลงสู่ใต้ดิน (Internal drainage system) ลุ่มน้ำาลางมีพื้นที่ทั้งหมด 1,000 ตารางกิโลเมตร ไหลผ่านตำบลถ้ำลอด ผ่านอำเภอปางมะผ้า และหายลงไปยังถ้ำน้ำาลาง (ไหลใต้ดินเป็นระยะ 9 – 10 กิโลเมตร) และไหลออกจากถ้ำไปบรรจบกับลำน้ำของ ความกว้างโดยเฉลี่ยของแม่น้ำาลางประมาณ 10 – 15 เมตร ความลึกในฤดูฝนเฉลี่ย 1.40 –

1.50 เมตร ลักษณะการไหลของน้ำแบบ Turbranle บางบริเวณมีเกาะแก่งขนาดเล็ก หาดกรวด และทรายหยาบ สามารถแบ่งพื้นที่ได้ ดังนี้

ภาพที่ 2 แผนที่แสดงที่ตั้งของพื้นที่ศึกษา ● สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า ถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ที่มา: ดัดแปลงมาจาก แผนที่ทางหลวงในประเทศไทย (2546)

1. บริเวณที่ราบสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด เป็นที่ราบรองรับน้ำจากการไหลลงมาจากทิศเหนือ ทิศตะวันตก ทิศใต้และทิศตะวันออก ไหลลงสู่แม่น้ำลาว สถานีถ้ำน้ำลอดตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของถ้ำน้ำลาว
2. บริเวณปากถ้ำ (ส่วนบน) เป็นค้ำน้ำบริเวณปากถ้ำลักษณะเป็นร่องน้ำรูปตัวยู บริเวณปากถ้ำส่วนบนพื้นที่ค่อนข้างลาดชัน ลักษณะเทือกเขาเป็นหินปูนมีหน้าดินตื้น น้ำสามารถกักคร่อนได้ ขณะฝนตกหนักน้ำไม่สามารถซึมได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากหน้าดินตื้น พรรณพืชที่ขึ้นอยู่มีลักษณะแคระแกรน ทำให้น้ำไหลลงสู่ปากถ้ำเป็นส่วนใหญ่
3. บริเวณที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขา พื้นที่ค่อนข้างกว้างและยาว มีการใช้ประโยชน์ของพื้นที่โดยทำเป็นร่องระบายน้ำจากน้ำป่าและถ้ำน้ำลาวในฤดูที่มีน้ำมาก จะเป็นที่ระบายและรองรับน้ำเมื่อเกิดน้ำหลาก
4. บริเวณดินของร่องระบายน้ำ มีลักษณะเป็นแอ่งมีไผ่ขึ้นปกคลุม ทำให้มีความชื้นสูง บริเวณร่องห้วยมีหินแม่น้ำ ซึ่งเกิดจากการพัดพาของน้ำในฤดูน้ำหลาก
5. บริเวณปากถ้ำทางออก (ส่วนล่าง) มีถ้ำน้ำเป็นค้ำกว้างบริเวณปากถ้ำ มีความลาดชันมาก เมื่อฝนตกน้ำจะไหลลงมาสู่ปากถ้ำ ทำให้มีความชื้นสูง มีไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ให้ร่มเงา บริเวณปากถ้ำส่วนล่างพื้นที่ค่อนข้างราบ มีระดับความลาดชันต่ำมาก มีการระบายน้ำดี
6. บริเวณสันเขา พื้นที่เป็นเขาสูงชัน มีการระบายน้ำสู่ที่ต่ำ บางส่วนไหลซึมลงสู่ตัวถ้ำ
7. บริเวณภายในถ้ำ มีถ้ำน้ำลาวคดเคี้ยวลอดผ่านภายในถ้ำและมีน้ำไหลตลอดปี ทำให้ผนังถ้ำบางส่วนถูกน้ำกัดเซาะ บริเวณค้ำริมแม่น้ำลาวค่อนข้างราบ มีหินและกรวด เมื่อถึงฤดูน้ำหลาก น้ำจะสูงขึ้นไม่สามารถข้ามไปได้

ลักษณะภูมิอากาศ

เนื่องจากมีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาขวางแนวทางเดินของดวงอาทิตย์ แนวเขาด้านทิศตะวันออกจะได้รับแสงในช่วงเช้าไปถึงเวลาประมาณ 15.00 น. แต่สำหรับพื้นที่อับแสงเนื่องจากการบังของแนวเขาน้ำผาและเขาคันมีไม้ยืนต้นขึ้นปกคลุมมาก ทำให้แสงไม่ถึงพื้นดิน จะไม่ค่อยมีไม้พื้นล่างขึ้นเลย ส่วนแนวเขาด้านทิศตะวันตกจะได้รับแสงแดดช่วงเวลา 10.30 น. ด้านนี้จะได้รับแสงดีเนื่องจากพื้นที่ไม่เป็นหุบเขา พื้นที่ลาดชันแบบสว่าเสมอเป็นส่วนใหญ่ การสะท้อนแสงมีน้อยเนื่องจากลักษณะของหิน หินผาที่โผล่ขึ้นมาไม้พื้นผิวขรุขระ ต้นไม้ขึ้นหนาที่บมีแสงบางส่วนส่องถึงพื้นดิน ความร้อนที่เกิดจากแสงแดดไม่ค่อยรุนแรงเนื่องจากมีปริมาณไอน้ำสูงและมีลมพัด

ลม ทิศทางของลมโดยปกติจะพัดแนวทางทิศตะวันตก- ทิศตะวันตกเฉียงใต้ และแนวทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นลักษณะลมประจำถิ่นที่พัดผ่านประจำ การพัดของลมจะปะทะกับภูเขาทำให้เกิดจุดอับลมหลายแห่ง โดยเฉพาะบริเวณที่เชื่อมระหว่างปากถ้ำน้ำเข้าและปากถ้ำน้ำออก ซึ่งเป็นที่ราบระหว่างภูเขา

ฝน มีฝนตกชุกที่สุดในเดือนสิงหาคม บริเวณพื้นที่ใกล้แม่น้ำลำ ซึ่งไหลผ่านกลางสถานี ฯ ถ้ำลอด จะมีความชื้นสูง ที่เป็นจุดอับแสงและอับลมทำให้บริเวณนี้มีการสูญเสียไอน้ำต่ำ คุณภาพของน้ำฝนดี เนื่องจากสภาพโดยรอบเป็นป่าไม้และภูเขา การระเหยของน้ำฝนเร็วมาก เนื่องจากเป็นเขาสูงชัน และลักษณะดินเป็นดินคุณภาพดี ระบายน้ำลงสู่ใต้ดินได้

ชนิดป่าและพรรณไม้

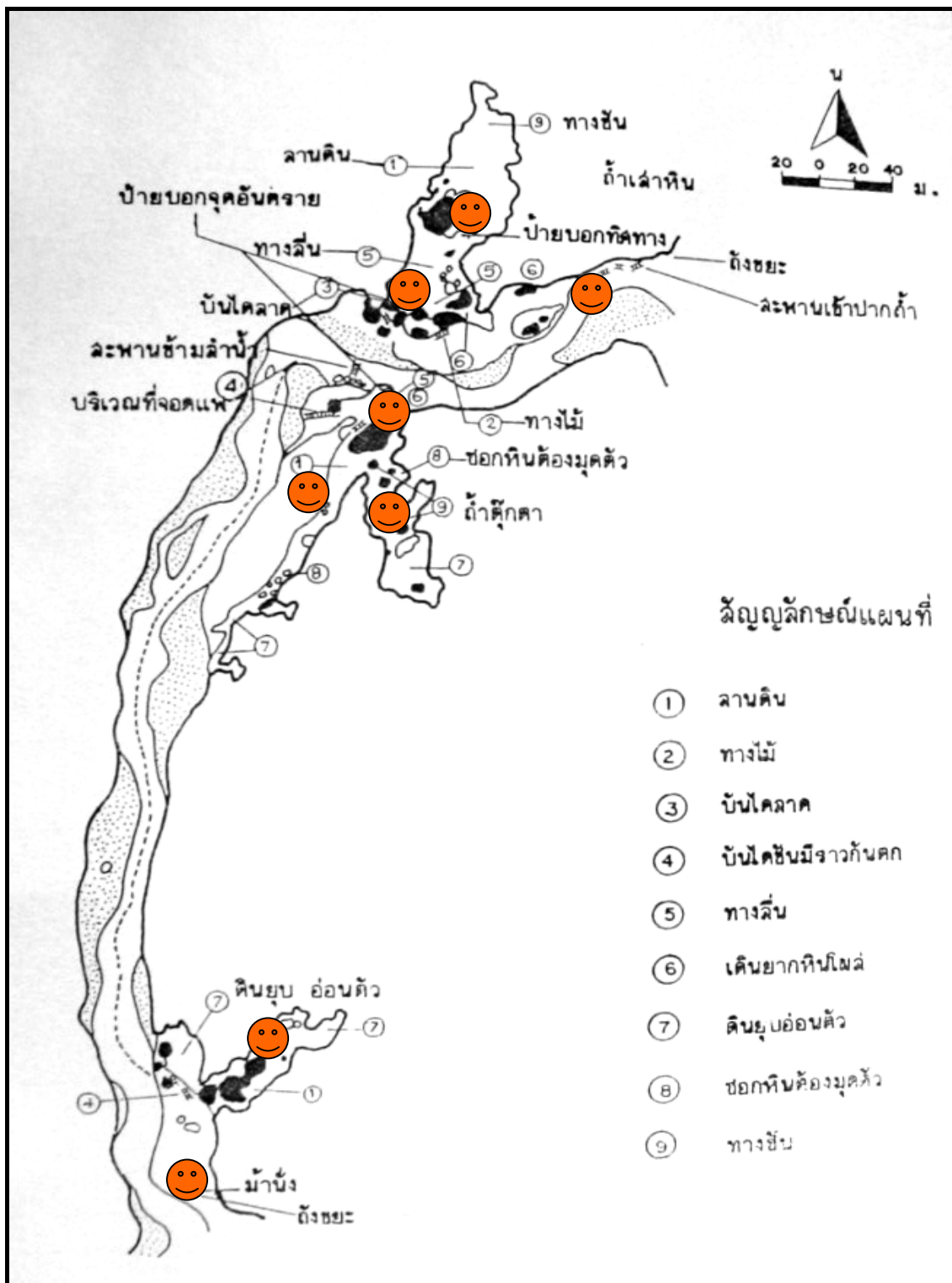
สามารถจำแนกได้เป็น 3 ชนิด คือ

1. ป่าเบญจพรรณหรือป่าโปร่งผสม (Mixed deciduous forest) จะพบกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ มีไม้ลึกริขึ้นอยู่ปะปน ไม้ที่พบเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง พื้นป่าไม่รกทึบ บางแห่งมีไผ่ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น ไม้เด่นที่พบอยู่ในวงศ์ Verbenaceae คือ ไม้สัก และไม้ชนิดอื่นที่ขึ้นผสมอยู่ได้แก่ ยมหิน เปล้าหลวง กว้าว ตะเคียนหนู ตะคร้ำ ตะแบก ประดู่ แดง จี๊ว ตะคร้อ รกฟ้า เป็นต้น สำหรับไผ่ที่พบได้แก่ ไผ่ไร่ ไผ่ซาง เป็นต้น

2. ป่าดิบแล้ง (Dry evergreen forest) ขึ้นกระจายอยู่ตามบริเวณที่ราบลุ่มสองฝั่งลำห้วยน้ำกลาง ครอบคลุมบริเวณไม่กว้างนัก มีความชื้นค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับป่าเบญจพรรณ โดยมากพบขึ้นเป็นหย่อม ๆ ในบริเวณห้วยบางจุด พรรณไม้ที่พบเป็นไม้ตระกูลยาง ได้แก่ มะหาด ตะคร้อ ตะเคียนหิน ตะเคียนทอง มะยมป่า ยมหิน มะม่วงป่า จิวป่า มะกอก เป็นต้น ไม้พื้นล่างส่วนใหญ่เป็นกล้าไม้ของไม้ใหญ่ บริเวณริมห้วยที่มีน้ำไหลก่อนถึงปากถ้ำลอด และปลายถ้ำลอดจะพบพรรณไม้จำพวกข่า และพวกตระกูลปาล์มขึ้นปะปนอยู่

3. ป่าเต็งรัง (Dry dipterocarp forest) ป่าเต็งรังที่พบจัดได้ว่าเป็นป่าเต็งรังผสมไม้สนเขา พบในบริเวณที่เป็นสันเขามิหิ้น โผล่เป็นจำพวกไม้สนสองใบ ซึ่งมีขนาดใหญ่ มีเรือนยอดโผล่พ้นระดับเรือนยอดของป่าทั่วไปอย่างชัดเจน พรรณไม้ที่สำคัญได้แก่ เต็ง รัง แดง ประดู่ แสลงใจ รกฟ้า มีพวกปรังขึ้นเป็นไม้พื้นล่าง

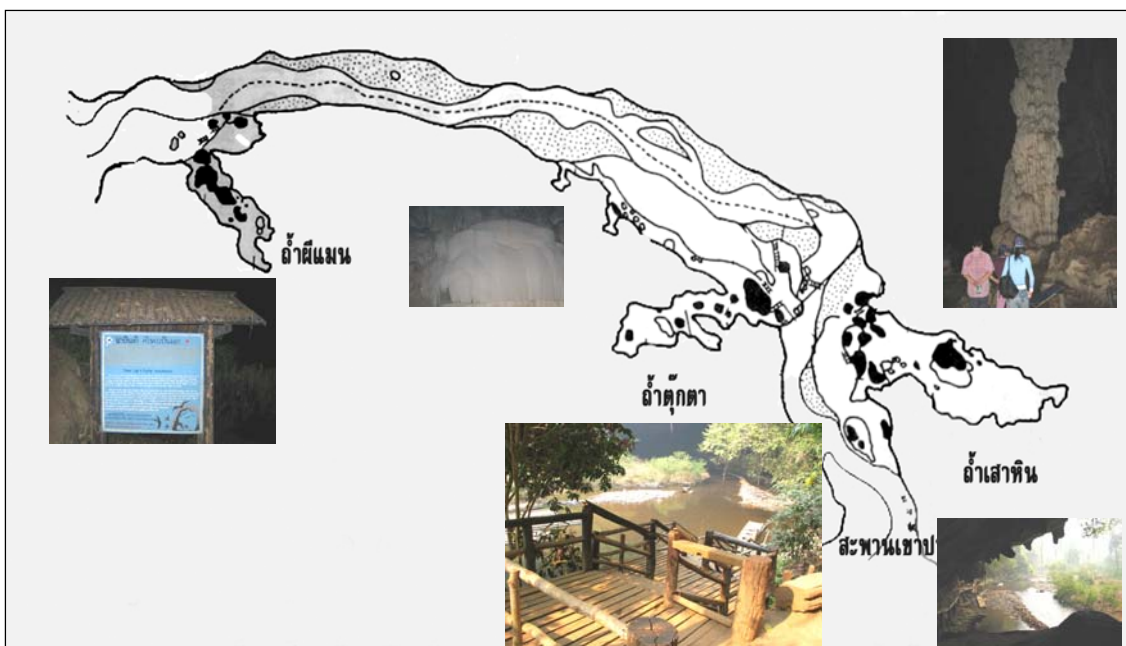
สัตว์ป่า ถ้ำน้ำลอดเป็นที่อยู่อาศัยของค้างคาวและนกนางแอ่น สำหรับนกนางแอ่น ถูควางไข่บริเวณถ้ำน้ำลอดจำนวนมาก โดยเฉพาะบริเวณปลายถ้ำ (ทางน้ำออก) จะพบสัตว์เหล่านี้อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันแต่ต่างเวลากัน กล่าวคือ ค้างคาวจะอาศัยอยู่ในถ้ำเวลากลางวัน ขณะนี้นกนางแอ่นออกหากินและจะมาอาศัยในถ้ำในเวลากลางคืน ขณะที่ค้างคาวออกหากิน และขณะที่นกนางแอ่นกลับเข้าถ้ำจะเป็นเวลาที่บินเข้าออกสวนทางกันกับค้างคาวที่บินออกที่ปลายถ้ำในเวลาพลบค่ำของทุกวัน

ภาพที่ 3 ☺ แสดงจุดเด่นที่น่าสนใจภายในลำน้ำตลอด

ที่มา: สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าลำน้ำตลอด (2547)

ภาพที่ 4 แสดงถ้ำเด่นที่น่าสนใจภายในถ้ำน้ำลอด

ที่มา: ดัดแปลงมาจาก สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด (2547)

จุดเด่นที่น่าสนใจ

สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตั้งอยู่บริเวณปากถ้ำน้ำลอด ซึ่งเป็นจุดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงถือว่าถ้ำน้ำลอดแห่งนี้เป็นจุดเด่นที่สำคัญ

ถ้ำน้ำลอด เป็นถ้ำขนาดใหญ่ มีห้วยลำน้ำลางไหลผ่าน ภายในถ้ำมีน้ำไหลตลอดปี มีความยาว ประมาณ 800 เมตร สามารถแบ่งถ้ำแห่งนี้ออกเป็น 5 ส่วน (ส่วนทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ กรมป่าไม้, ม.ป.ป.) คือ

โถงแกนกลางตามลำน้ำลาง ยาวประมาณ 608 เมตร

ถ้ำเสาหิน มีความยาว 170 เมตร

ถ้ำคูกตา มีความยาว 130 เมตร

คูหาอับอากาศ มีความยาว 193 เมตร

ถ้ำผีแมน มีความยาว 109 เมตร

รวมความยาวทั้งสิ้น 1,210 เมตร ส่วนกว้างที่สุดของถ้ำอยู่บริเวณท่าแพข้ามฝาก ซึ่งมีความกว้างประมาณ 63 เมตร และมีความสูงถึงเพดานถ้ำประมาณ 34 เมตร ภายในถ้ำมีความโดดเด่นของลักษณะทางธรณีวิทยาต่าง ๆ มากมาย เช่น ทำนบหินปูน เสาหินขนาดใหญ่ บางต้นยาวจากพื้นขึ้นถึงเพดานถ้ำสูงประมาณ 15 เมตร สวยงามและน่าอัศจรรย์ยิ่ง ม่านหินย้อย ม่านเบคอน หินงอก หินย้อย หินปูนกลม หลุมยุบ โล่หินปูน หลอดหินย้อย ดอกไม้ถ้ำ เป็นต้น กระจายอยู่ทั่วไปตามส่วนต่าง ๆ ของถ้ำ และมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปตามจินตนาการของผู้พบเห็น เช่น หินดอกกระหล่ำ กบหิน หินหูช้าง หินดอกไม้ปากเหว หินหัวหนุมาน เวทีนางฟ้า หินนมสาว หินแท่นสมาธิ หินเทียนพรรษา หินจานบิน ดอกสนิมเหล็ก น้ำตกหิน หินตุ๊กตา หินระนาด หินระฆัง หินจระเข้ เป็นต้น ในบรรดา窟หาต่าง ๆ ภายในถ้ำน้ำลอด ถ้ำตุ๊กตา นับว่าเป็นถ้ำที่สวยงามมากที่สุดของถ้ำน้ำลอด เนื่องจากเป็นถ้ำที่มีลำน้ำไหลผ่าน และยังมีการเกิดของลักษณะทางธรณีต่าง ๆ จึงกล่าวได้ว่าถ้ำน้ำลอดเป็นถ้ำที่ยังเกิดอยู่ นอกจากลักษณะทางธรณีที่พบในถ้ำแห่งนี้แล้วยังมีการพบโลงผีแมน ซึ่งเป็นโลงไม้สักมากกว่า 10 โลง กระจายอยู่ในบริเวณ窟หาถ้ำผีแมน โดยโลงส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่ถูกทำลาย ขนาดของโลงมีขนาดตั้งแต่ 3 – 7 เมตร ถือว่าเป็นวัตถุโบราณที่มีค่ามาก

นอกจากถ้ำแล้ว ยังมีนกกนางแอ่น และค้างคาวจำนวนมาก ซึ่งในตอนเย็นของทุก ๆ วัน ค้างคาวจะบินออกจากถ้ำไปหากินสวนกับนกกนางแอ่นที่กลับจากหากินบินกลับรังในถ้ำ และในลำน้ำกลางภายในบริเวณถ้ำน้ำลอด จะมีฝูงปลาบู่ว่ายอยู่ในลำน้ำเป็นจำนวนมาก บางจุดรวมตัวกันเป็นฝูงอย่างหนาแน่น เป็นที่ตื่นตาตื่นใจแก่ผู้พบเห็น

กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริเวณสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด

กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริเวณสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ประกอบด้วย

1. กิจกรรมชมศึกษาธรรมชาติของถ้ำน้ำลอด
2. กิจกรรมล่องแพศึกษาธรรมชาติ
3. กิจกรรมดูนก

4. กิจกรรมค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

5. กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

การคมนาคม

1. จากจังหวัดเชียงใหม่ เดินทางตามทางหลวงหมายเลข 107 ผ่านอำเภอแม่ออน ระยะทางประมาณ 42 กิโลเมตร แยกซ้ายที่ตลาดบ้านแม่มาลัยไปตามทางหลวง หมายเลข 1095 ผ่านอำเภอป่าตอง ถึงอำเภอปางมะผ้า ระยะทาง ประมาณ 148 กิโลเมตร แยกขวาไปตามถนนคอนกรีต ผ่านชุมชนบ้านถ้ำลอด ถึงสถานีฯ ถ้ำน้ำลอด ระยะทาง 9 กิโลเมตร

2. จากจังหวัดแม่ฮ่องสอน เดินทางตามทางหลวงหมายเลข 1095 ถึงอำเภอปางมะผ้า ระยะทางประมาณ 70 กิโลเมตร แยกซ้ายไปตามถนนคอนกรีต ผ่านชุมชนบ้านถ้ำลอด ถึงสถานีฯ ถ้ำน้ำลอด ระยะทาง 9 กิโลเมตร

สถานที่ติดต่อ

สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58150 โทร 0-5361-7218

การเข้าไปท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ถึงแม้จะมีการเปิดให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณถ้ำน้ำลอดเป็นปกติอยู่แล้วก็ตาม แต่สถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และอยู่ในความดูแลรักษาพื้นที่ของหน่วยงานราชการ คือ สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ดังนั้นผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปท่องเที่ยวศึกษาธรรมชาติ จะต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 โดยอนุโลม ดังนี้ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ , 2535)

ข้อ 1 ผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1.1 ไม่นำเครื่องมือสำหรับใช้ในการล่าสัตว์ป่า หรือจับสัตว์ หรืออาวุธใด ๆ เข้าไป เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

1.2 ไม่นำวัตถุระเบิด ดอกไม้ไฟ ประทัด ยาพิษ ยาเบื่อ หรือสิ่งอื่นที่อาจเป็นอันตรายแก่สัตว์ป่า ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งห้ามเข้าไป

1.3 ไม่นำยานพาหนะ สัตว์พาหนะ หรือสัตว์เลี้ยงเข้าไป เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

1.4 ไม่ส่งเสียงอื้อฉาวหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนหรือทำให้สัตว์ป่าตื่นตกใจ

1.5 ไม่กระทำการใด ๆ อันจะก่อให้เกิดเพลิงไหม้

1.6 ไม่เข้าไปในระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

1.7 ไม่ทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งต่าง ๆ ในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น

1.8 เดินทางเข้าและออกตามเส้นทางที่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำอยู่

ข้อ 2 ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรสงสัยว่าบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อ 1 ให้หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามอบหมาย มีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นออกไปจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ทัศนศึกษาในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ยังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้ ผู้ศึกษาจึงได้ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องและหรือใกล้เคียง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและตั้งสมมติฐาน โดยแยกตามตัวแปร ดังต่อไปนี้

สยามล (2545) ได้ศึกษาความรู้ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย ทัศนศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ และความถี่ในการเดินทาง

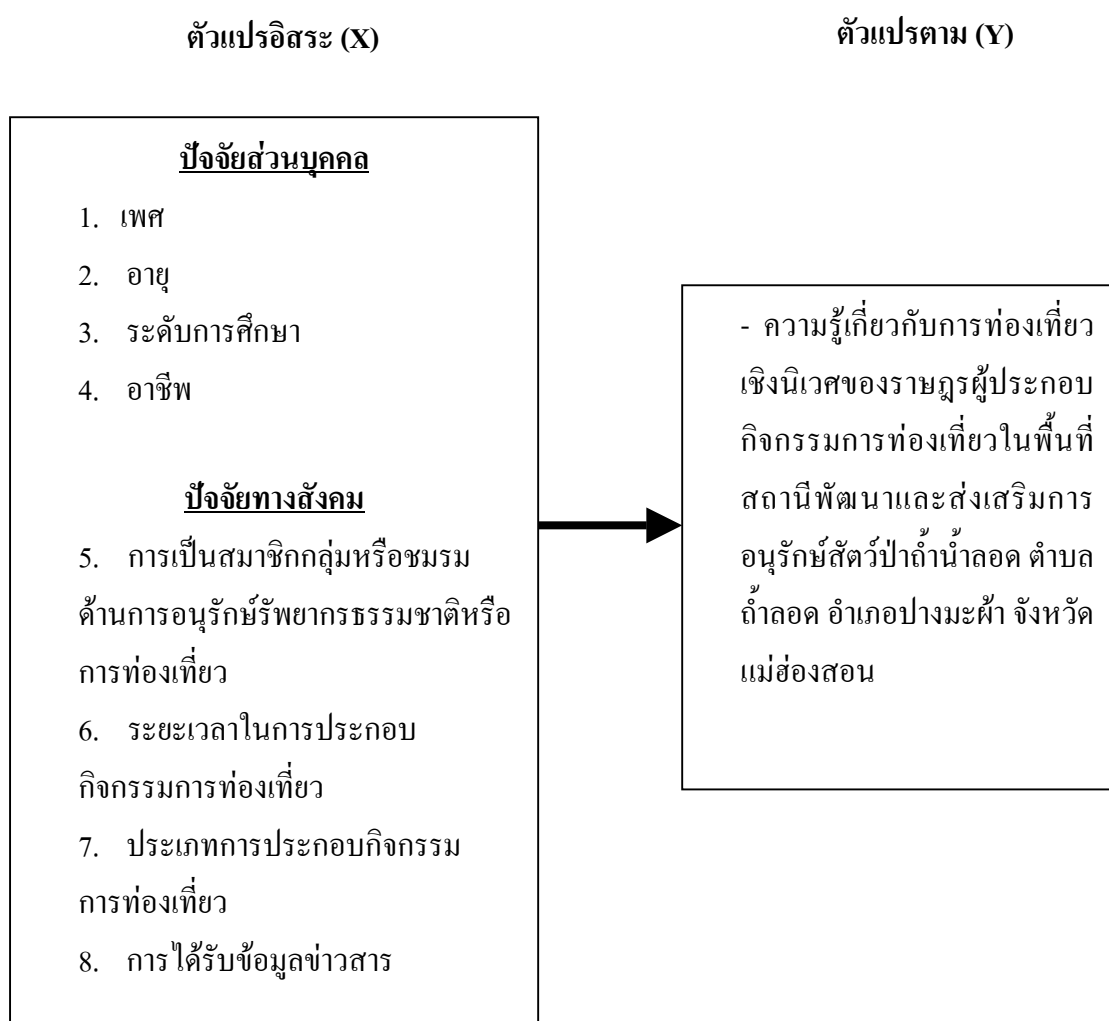
อนุสิทธิ์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับดี การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า อายุ และรายได้มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างนักท่องเที่ยวที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และระหว่างนักท่องเที่ยวที่เคยและไม่เคยรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ธีระพัฒน์ (2546) ได้ศึกษา ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่วนอุทยานม่อนพระยาแช่ ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ และนอกเขตพื้นที่ มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ระดับการศึกษา และการได้รับข่าวสาร

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน และศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมว่า มีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับ

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำน้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยได้กำหนดกรอบความคิดในการวิจัยในครั้งนี้ไว้ดังนี้ คือ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 5 ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด กับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สมมติฐานในการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปสู่การตั้งสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 อายุของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ระดับการศึกษาของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 อาชีพของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือการท่องเที่ยวของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 ระยะเวลาในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 ประเภทการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 8 การได้รับข้อมูลข่าวสารของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. เอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยและข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. แบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยลักษณะคำถามเป็นแบบคำถามปลายเปิดและปลายปิด ประกอบด้วยคำถาม 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย

แบบสัมภาษณ์ปัจจัยส่วนบุคคลของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 6 ข้อ

แบบสัมภาษณ์ปัจจัยทางสังคมของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยวของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด โดยให้เลือกตอบ (Checklist) ตามชนิดของสื่อที่ผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยว ซึ่งมีอยู่จำนวน 6 สื่อ

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด เป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structured Interview) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 40 ข้อ แบ่งออกเป็นความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน 5 ด้าน ได้แก่

ความรู้ด้านพื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ

ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมสถานที่ท่องเที่ยว ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 7 ข้อ

ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอด ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 8 ข้อ

ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 7 ข้อ

ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 7 ข้อ

ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นแบบให้เลือกตอบคำถามแบบมี 2 ตัวเลือก คือ ใช่/ ไม่ใช่

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อรับทราบปัญหาและข้อเสนอแนะจากรายกรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. โปรแกรมสำเร็จรูป

4. คอมพิวเตอร์

วิธีการ

1. การตรวจเอกสาร โดยการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและขอบเขตการศึกษา

2. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือรายกรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำน้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 195 คน กำหนดตัวอย่างโดยเปิดตาราง Robert V Krejcie and Earyle Morgan (บุญธรรม ,2539) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 130 คน ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ

3. สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อเป็นเครื่องมือในการวิจัยตามรายละเอียดที่ระบุในส่วนของอุปกรณ์ และทำการทดสอบเครื่องมือเพื่อหาความเที่ยงตรง โดยเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้มีความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

4. ทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (try-out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ได้เลือกเป็นตัวอย่างที่จะศึกษา ก่อนเก็บข้อมูลจริงในเดือนกรกฎาคม 2547 จำนวน 30 ชุด แล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ใช้สูตร KR-20 ของ Kruder Richardson โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.752

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นแล้วมาเก็บรวบรวมข้อมูลจริง โดยสุ่มเลือกแบบบังเอิญ และใช้วิธีสัมภาษณ์รายธุระผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด โดยไม่ให้ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างเดิมที่ใช้ทดสอบ ดำเนินการเก็บข้อมูลได้จำนวน 100 คน จากขนาดประชากรตัวอย่างที่กำหนดไว้ 130 คน คิดเป็นร้อยละ 77.0 ซึ่งเป็นข้อมูลที่สมบูรณ์นำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้ (การสุ่มเก็บข้อมูลได้ จำนวน 100 คน เนื่องจากรายธุระผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด มีจำนวนลดลงในช่วงระยะเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล รายธุระบางส่วนไม่ได้มาประกอบกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ถ้ำน้ำลอด สาเหตุเนื่องจากเป็นฤดูฝน มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการน้อย ทำให้รายได้ลดลง จึงเดินทางไปหางานทำที่อื่น และบางส่วนไปประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงไม่พบและเก็บข้อมูลได้)

6. การจัดกลุ่มตัวแปร ในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ของตัวแปรเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

6.1 ตัวแปร เพศ จัดหมวดหมู่เป็น 2 กลุ่ม คือ เพศชาย และเพศหญิง

6.2 ตัวแปรอายุ ในการแบ่งกลุ่มอายุเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน ผู้วิจัยได้แบ่ง ออกเป็น 2 กลุ่ม จากค่าเฉลี่ยของอายุ คือ 37.22 ปี คือกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 37 ปี และอายุตั้งแต่ 37 ปีลงมา

6.3 ตัวแปรการศึกษา จัดหมวดหมู่เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่ได้เรียน ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

6.4 ตัวแปรอาชีพ จัดหมวดหมู่ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม ประกอบกิจการท่องเที่ยวที่ถ้ำน้ำลอด และอาชีพรับจ้าง

6.5 ตัวแปรสมาชิกกลุ่มหรือชมรม จัดหมวดหมู่ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ไม่เป็นสมาชิก และเป็นสมาชิก

6.6 ตัวแปรระยะเวลาประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว จัดหมวดหมู่ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มระยะเวลาประกอบกิจกรรม 5 ปีลงมา กลุ่มระยะเวลา 6-10 ปี และกลุ่มระยะเวลา 11 ปีขึ้นไป

6.7 ตัวแปรประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยว จัดหมวดหมู่ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กิจกรรมล่องแพ และกิจกรรมผู้นำเที่ยวชมถ้ำและชมป่า

6.8 ตัวแปรการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ จัดหมวดหมู่ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับจากจำนวนสื่อ น้อย (1 สื่อ) และกลุ่มที่ได้รับจากจำนวนสื่อ มาก (2 สื่อขึ้นไป)

7. การวัดตัวแปร ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์เพื่อประเมินค่าและแปลความหมายคะแนนที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

7.1 การวัดระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เกณฑ์การให้คะแนนสำหรับผู้ตอบคำถามได้ถูกต้อง ให้คะแนน 1 คะแนน และผู้ที่ตอบคำถามผิดให้คะแนน 0 คะแนน ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจและให้คะแนน จากนั้นดำเนินการรวมคะแนนและแปลความหมายจากค่าร้อยละ

ส่วนการประเมินความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าอยู่ในระดับใด ในแต่ละด้านจากข้อคำถาม ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การประเมินจากคะแนนของกลุ่ม โดยการแปลผลคะแนนรวมทุกข้อ แล้วนำมาจัดช่วงคะแนนออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ จากคะแนนสูงสุดที่กลุ่มทำคะแนนได้ คือ 9 คะแนน และต่ำสุด คือ 2 คะแนน จัดระดับชั้นได้ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{9 - 2}{3} = 2.33$$

การแปลความหมาย

<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>ระดับความรู้</u>
ค่าคะแนน 6.86 - 9.00	ระดับความรู้สูง
ค่าคะแนน 4.34 - 6.67	ระดับความรู้ปานกลาง
ค่าคะแนน 2.00 - 4.33	ระดับความรู้ต่ำ

ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมสถานที่ท่องเที่ยว และความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น ประกอบด้วยข้อคำถามด้านละ จำนวน 7 ข้อ และความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว จำนวน 8 ข้อ จากคะแนนสูงสุดที่กลุ่มทำคะแนนได้ในแต่ละด้าน คือ 7 คะแนน และต่ำสุด คือ 1 คะแนน จัดระดับชั้น ได้ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{7-1}{3} = 2$$

การแปลความหมาย

<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>ระดับความรู้</u>
ค่าคะแนน 5.02 - 7.00	ระดับความรู้สูง
ค่าคะแนน 3.01 - 5.01	ระดับความรู้ปานกลาง
ค่าคะแนน 1.00 - 3.00	ระดับความรู้ต่ำ

ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ ข้อบังคับของน้ำลวด ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 8 ข้อ จากคะแนนสูงสุดที่กลุ่มทำคะแนนได้ คือ 8 คะแนน และต่ำสุด คือ 1 คะแนน จัดระดับชั้นได้ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{8-1}{3} = 2.33$$

การแปลความหมาย

<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>ระดับความรู้</u>
ค่าคะแนน 5.68 - 8.00	ระดับความรู้สูง
ค่าคะแนน 3.34 - 5.67	ระดับความรู้ปานกลาง
ค่าคะแนน 1.00 - 3.33	ระดับความรู้ต่ำ

ในภาพรวมของความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้ง 5 ด้าน รวมข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ จากคะแนนสูงสุดที่กลุ่มทำคะแนนได้ คือ 34 คะแนน และต่ำสุดคือ 13 คะแนน จัดระดับชั้นได้ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{34 - 13}{3} = 7.00$$

การแปลความหมาย

<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>ระดับความรู้ในภาพรวมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>
ค่าคะแนน 27.02 - 34.00	ระดับความรู้สูง
ค่าคะแนน 20.01 - 27.01	ระดับความรู้ปานกลาง
ค่าคะแนน 13.00 - 20.00	ระดับความรู้ต่ำ

7.2 การวิเคราะห์การได้รับข้อมูลข่าวสารจากจำนวนสื่อของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยจำนวนสื่อ 6 สื่อ ให้ผู้ตอบเลือกตอบตามความเป็นจริง และเลือกตอบได้มากกว่า 1 สื่อ

เกณฑ์การให้คะแนน ให้คะแนน 1 คะแนนสำหรับสื่อที่ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว เลือกตอบว่า ได้รับข้อมูลข่าวสาร หากสื่อชนิดใดที่ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่เลือกตอบ ให้คะแนน 0 คะแนน

การแปลความหมายค่าคะแนน เพื่ออธิบายการได้รับข้อมูลข่าวสารจากจำนวนสื่อของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยจากจำนวนสื่อที่ราษฎรผู้เลือกตอบ โดยจำนวนสื่อที่ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด มีจำนวน 6 สื่อ ต่ำที่สุดจำนวน 0 สื่อ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.79 ในการกำหนดระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร มีดังนี้

ได้รับข้อมูลข่าวสารจำนวน 0 - 1 สื่อ หมายความว่าได้รับข้อมูลข่าวสาร ในระดับน้อย

ได้รับข้อมูลข่าวสารจำนวน 2 สื่อขึ้นไป หมายความว่าได้รับข้อมูลข่าวสาร ในระดับมาก

8. การวิเคราะห์ข้อมูล ภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วเสร็จ นำแบบทดสอบมาตรวจความเรียบร้อยแล้ว ทำการจัดหมวดหมู่ ลงรหัส ลงคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการนำเสนอ และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วย

8.1 สถิติแบบพรรณนา (Descriptive statistics) แสดงการแจกแจงความถี่ (Frequency) โดยระบุค่าของข้อมูลเป็นร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับอธิบายข้อมูลทั่วไปจากรายการผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด

8.2 การทดสอบเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และการได้รับข้อมูลข่าวสารกับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของรายการผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด โดยใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม และสถิติ F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร ที่มีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ในกรณีพบความแตกต่างใช้สถิติ Turkey เพื่อหาคู่ที่แตกต่างกัน

8.3 กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

ผลและวิจารณ์

การศึกษาเรื่องความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งประกอบด้วยผลการวิเคราะห์ของข้อมูล 2 ส่วน คือ

1.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคม ของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 2 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยว ของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

**ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของราษฎรผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยว
ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน**

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ของราษฎรผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยว ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้วิจัยได้จำแนกตามเพศ อายุ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้จากการประกอบอาชีพหลักของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ถ้ำน้ำลอด ปραกฏผลการดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล ของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

(n = 100)		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	54	54.0
หญิง	46	46.0
2. อายุ (ปี)		
16 – 26	15	15.0
27 – 36	30	30.0
37 – 46	40	40.0
47 – 56	12	12.0
57 – 65	3	3.0
อายุต่ำสุด 16 ปี อายุสูงสุด 65 ปี อายุเฉลี่ย 37.22 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.92 ปี		
3. ภูมิลำเนาเดิม		
จังหวัดแม่ฮ่องสอน	97	97.0
จังหวัดเชียงใหม่	2	2.0
จังหวัดลำพูน	1	1.0

ตารางที่ 1 (ต่อ)

(n = 100)		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
4. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	38	38.0
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	34	34.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	17	17.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	11	11.0
5. อาชีพหลัก		
เกษตรกร	41	41.0
ประกอบกิจการการค้าท่องเที่ยวฯ	30	30.0
รับจ้างทั่วไป	29	29.0
6. รายได้จากการประกอบอาชีพหลัก บาท/ต่อเดือน		
100 - 500	40	40.0
501 - 1000	24	24.0
1001 - 2000	21	21.0
2001 - 4000	11	11.0
4000 ขึ้นไป	4	4.0
รายได้ต่ำสุด 100 บาท/เดือน รายได้สูงสุด 8,000 บาท รายเฉลี่ย 1,290.76 บาท/เดือน		

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นปัจจัยส่วนบุคคลของราษฎรผู้ประกอบกิจการการค้าท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดมีลักษณะ ดังนี้

เพศ จากการศึกษาพบว่าราษฎรผู้ประกอบกิจการการค้าท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 54.0 และเพศหญิง จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0

อายุ ราษฎรผู้ประกอบกิจการการค้าท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด มีอายุเฉลี่ย 37.22 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 16 ปี และสูงสุด 65 ปี ทั้งนี้ราษฎรผู้ประกอบกิจการการค้าท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 37 – 46 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0

ภูมิลาเนา ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 97.0 รองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 และจังหวัดลำพูน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ส่วนมากไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงมาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 และไม่พบมีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย

อาชีพหลัก ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 รองลงมามีอาชีพประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 และมีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0

รายได้ จากการประกอบอาชีพหลัก ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด มีรายได้เฉลี่ย 1,290.76 บาท / เดือน โดยมีรายได้ต่ำสุด 100 บาท/ เดือน และสูงสุด 8,000 บาท/ เดือน ทั้งนี้ราษฎรส่วนใหญ่มีรายได้หลักไม่เกิน 500 บาท/ เดือน จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0

2. ปัจจัยทางสังคม ของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้วิจัยได้จำแนกตามประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยว ระยะเวลาที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยว และการได้รับความรู้ ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยวจากแหล่งสื่อ ปรากฏผลการศึกษาดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของปัจจัยทางสังคมของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่
ที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

			(n = 100)		
ปัจจัยทางสังคม		จำนวน	ร้อยละ		
1. ประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ท่านทำอยู่ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด					
	ล่องแพ	49	49.0		
	ผู้นำเที่ยวชมถ้ำ (ถ้ำตะเกียง)	49	49.0		
	ผู้นำเที่ยวเดินชมป่าศึกษาธรรมชาติ	2	2.0		
2. ระยะเวลาที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์ สัตว์ป่า ถ้ำน้ำลอด					
	0 – 5 ปี	42	42.0		
	6 – 10 ปี	38	38.0		
	11 ปีขึ้นไป	20	20.0		
3. การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการ ท่องเที่ยว					
	ไม่เป็นสมาชิก	36	36.0		
	เป็นสมาชิก				
	ชื่อกลุ่ม/ ชมรม	64	64.0		
	1. กลุ่มแพ	32	50.0		
	2. กลุ่มตะเกียง	30	46.8		
	3. ชมรมเพื่อนเดือนเพื่อน	1	1.6		
	4. กองหนุนแห่งชาติ	1	1.6		

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นปัจจัยทางสังคมของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวใน
พื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด มีลักษณะ ดังนี้

ประเภทการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว
เที่ยวส่วนใหญ่ทำการประกอบกิจกรรมประเภทล่องแพ และกิจกรรมประเภทผู้นำเที่ยวชมถ้ำ (ถ้ำ

ตะเกียง) มีจำนวนเท่ากัน คือมีผู้ประกอบกิจกรรมละ 49 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมาประกอบกิจกรรมประเภทผู้นำที่เชี่ยวชาญป้าศึกษาธรรมชาติ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

ระยะเวลาที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด พบว่าราษฎรส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ไม่เกิน 5 ปี มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 ระหว่าง 6–10 ปี มีจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 และระยะเวลาตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ตามลำดับ

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยว พบ ว่าราษฎรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม มีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 64.0 รองลงมาไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมใดมีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 และพบว่าราษฎรที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมส่วนมากจะเป็นสมาชิกกลุ่มแพ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมา เป็นสมาชิกกลุ่มตะเกียง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 และน้อยที่สุดเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรมเพื่อนเดือนเพื่อนซึ่งมีจำนวนเท่ากับกับกลุ่ม/ ชมรมกองทุนแห่งชาติ มีจำนวนกลุ่มละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6

ตอนที่ 2 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยว ของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้วิจัยได้จำแนกการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยว ของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตามชนิดของสื่อ ปรากฏผลตามตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละ ของสื่อในการได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยวของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามชนิดของสื่อ

(n = 100)

ชนิดของสื่อ*	จำนวน	ร้อยละ
1. การอบรมของเจ้าหน้าที่	72	72.0
2. วิทยู	32	32.0
3. โทรทัศน์	32	32.0
4. ป้ายประชาสัมพันธ์	17	17.0
5. หนังสือพิมพ์	16	16.0
6. กลุ่มหรือชมรมฯ	14	14.0

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 3 พบว่าราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ส่วนมากได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยว จากการอบรมของเจ้าหน้าที่มากที่สุด มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 72.0 รองลงมาเป็นสื่อวิทยุ และโทรทัศน์ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คือจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 จากสื่อป้ายประชาสัมพันธ์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 จากหนังสือพิมพ์ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 และน้อยที่สุดได้รับข้อมูลข่าวสารจากกลุ่มหรือชมรมต่าง ๆ มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 ตามลำดับ จะเห็นว่าการได้รับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือการท่องเที่ยวของราษฎรส่วนใหญ่ได้รับจากการอบรมของเจ้าหน้าที่มากที่สุด แสดงว่าเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดและที่เกี่ยวข้องมีบทบาทในการส่งเสริมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ส่วนสื่อชนิดอื่นนั้นราษฎรมีโอกาสได้รับมีจำนวนใกล้เคียงกัน ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับโอกาสและความสามารถในการรับรู้ ลักษณะตัวบุคคลและข้อจำกัดของสภาพพื้นที่ตั้งชุมชน สภาพทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา และช่องทางที่จะรับข้อมูลข่าวสาร

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละ ของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนา และส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามจำนวนสื่อที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจำนวน มาก/ น้อย

(n = 100)

การได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
1. ได้รับข้อมูลข่าวสาร น้อย (จำนวน 0 - 1 สื่อ)	57	57.0
2. ได้รับข้อมูลข่าวสาร มาก (จำนวน 2 สื่อ ขึ้นไป)	43	43.0

ได้รับสูงสุด จำนวน 6 สื่อ ได้รับต่ำสุด จำนวน 0 สื่อ ค่าเฉลี่ยที่ได้รับ จำนวน 1.79 สื่อ

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาจากสื่อที่ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยว พบว่า ราษฎรโดยส่วน ใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย คือมีค่าเฉลี่ยจำนวน 1.79 โดยได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่ออยู่ในช่วง จำนวน 0 - 1 สื่อ มีจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 57.0 และได้รับข้อมูลข่าวสารมาก โดยอยู่ใน ช่วงจำนวน 2 สื่อขึ้นไป

**ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของราษฎรผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยว
ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน**

การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยแบ่งความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วยข้อคำถาม รวมจำนวน 40 ข้อ คือ

1. ความรู้ด้านพื้นฐานเกี่ยวกับด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 10 ข้อ
2. ความรู้ด้านสภาพแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยว จำนวน 7 ข้อ
3. ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ / ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอด จำนวน 8 ข้อ
4. ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว จำนวน 8 ข้อ
5. ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น จำนวน 7 ข้อ

ผลการวิจัยปรากฏผลการศึกษาในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามการตอบถูก - ผิด

ข้อที่	ข้อความ	(n = 100)	
		ตอบถูก จำนวน (ร้อยละ)	ตอบผิด จำนวน (ร้อยละ)
ความรู้ด้านพื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			
1.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องรักษา สภาพแวดล้อมให้เหมือนเดิม	89 (89.0)	11 (11.0)
2.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น	42 (42.0)	58 (58.0)
3.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ เกี่ยวกับธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น	25 (25.0)	75 (75.0)
4.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องให้ความสนุกสนาน และความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว	20 (20.0)	80 (80.0)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

		(n = 100)	
ข้อที่	ข้อความ	ตอบถูก	ตอบผิด
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
5.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องเป็นการจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ	81 (81.0)	19 (19.0)
6.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มุ่งเน้นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นของแท้ดั้งเดิมประเภท ป่าเขา ถ้ำ น้ำตก ไม่รวมทะเลหาดทราย	29 (29.0)	71 (71.0)
7.	ถ้ำน้ำลอดเป็นที่ท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการตกแต่งสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าชมของนักท่องเที่ยว	48 (48.0)	52 (52.0)
8.	ควรเก็บภาษี หรือรายได้จากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อนำไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่	45 (45.0)	55 (55.0)
9.	การศึกษาเที่ยวชมถ้ำน้ำลอด ไม่เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	89 (89.0)	11 (11.0)
10.	การล่องแพในบริเวณถ้ำน้ำลอด ไม่ถือว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	58 (58.0)	42 (42.0)
ความรู้ด้านสภาพแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยว			
11.	ภายในถ้ำน้ำลอด ประกอบด้วยถ้ำ จำนวน 4 ถ้ำที่ท่านต้องแนะนำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม	64 (64.0)	36 (36.0)
12.	ในถ้ำเสาหิน มีเสาหินขนาดใหญ่ที่สุด มีความสูงจากพื้นขึ้นถึงเพดานถ้ำสูงประมาณ 20 เมตร	31 (31.0)	69 (69.0)
13.	ความยาวของถ้ำน้ำลอด ระยะที่น้ำไหลผ่านในถ้ำมีความยาวประมาณ 580 เมตร	25 (25.0)	75 (75.0)
14.	หินงอกหินย้อยเกิดจากการสะสมของตะกอนหินปูน	89 (89.0)	11 (11.0)
15.	ในถ้ำผีแมน มีการพบโลงศพผีแมนที่ทำมาจากไม้ตะเคียน	45 (45.0)	55 (55.0)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

		(n = 100)	
ข้อที่	ข้อความ	ตอบถูก	ตอบผิด
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
16.	สัตว์ที่พบมากในถ้ำน้ำลอด ได้แก่ ปลาหมู หรือ ปลาพลวงหิน	16 (16.0)	84 (84.0)
17.	ระยะเวลาที่เหมาะสมในการพานักท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด คือ เดือนตุลาคม	78 (78.0)	22 (22.0)
ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ / ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอด			
18.	การพานักท่องเที่ยวออกนอกเส้นทางที่กำหนด จะสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก	76 (76.0)	24 (24.0)
19.	จำนวนนักท่องเที่ยวในการล่องแพในบริเวณถ้ำน้ำลอดไม่ควรเกิน 5 คน ต่อแพ	84 (84.0)	16 (16.0)
20.	ห้ามทิ้งขยะ เฉพาะในถ้ำและบริเวณถ้ำเท่านั้น	55 (55.0)	45 (45.0)
21.	สามารถตัดต้นไม้ในบริเวณถ้ำน้ำลอดมาใช้ ในการซ่อมสะพานต่างๆ ภายในถ้ำได้	74 (74.0)	26 (26.0)
22.	การขีดเขียน ทำเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ใดๆ ภายในถ้ำ ทำได้เฉพาะเพื่อบอกให้นักท่องเที่ยวได้ทราบเท่านั้น	67 (67.0)	33 (33.0)
23.	นักท่องเที่ยวสามารถนำมิดเข้าไปในถ้ำเพื่อป้องกันอันตรายได้	91 (91.0)	9 (9.0)
24.	หากปลาบริเวณถ้ำน้ำลอดมีจำนวนหนาแน่นเกินไป สามารถจับไปปล่อยที่อื่นได้	74 (74.0)	26 (26.0)
25.	นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมถ้ำได้โดยลำพังด้วยตนเอง	74 (74.0)	26 (26.0)
ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว			
26.	หากมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว ต้องจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าชมถ้ำน้ำลอด ต่อวัน	79 (79.0)	21 (21.0)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

		(n = 100)	
ข้อที่	ข้อความ	ตอบถูก	ตอบผิด
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
27.	เพื่อความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ควรนำพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่แปลก ๆ จากต่างถิ่นมาปลูกหรือเลี้ยง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวมากขึ้น	48 (48.0)	52. (52.0)
28.	ควรขุดพื้นที่ป่า เทคอนกรีตทำบันไดขึ้นไปยังถ้ำต่าง ๆ เพื่อความมั่นคง สร้างความปลอดภัย สะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว	73 (73.0)	27 (27.0)
29.	บริเวณจุดที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้าชม เช่น เสาหิน ถ้ำตึกตา ควรใช้แสงสว่างจากไฟฟ้า	12 (12.0)	88 (88.0)
30.	ควรใช้แพยางแทนแทนแพไม้ไผ่ให้นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	21 (21.0)	79 (79.0)
31.	การมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ส่งผลให้เยาวชนเลียนแบบ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น	46 (46.0)	54 (54.0)
32.	การสนับสนุนให้มีการสร้างบ้านพักแรมเพิ่มมากขึ้น เป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	62 (62.0)	38 (38.0)
33.	การก่อสร้างบ้านพักและร้านค้าบริเวณถ้ำน้ำลอด ให้โดดเด่นทาสีให้สดใส เป็นการสร้างความทันสมัย แปลกตาให้กับนักท่องเที่ยว	53 (53.0)	47 (47.0)
ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น			
34.	การจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด เป็นการเน้นการสร้างรายได้ให้แก่ราษฎรเฉพาะกลุ่ม	25 (25.0)	75 (75.0)
35.	การจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ถ้ำน้ำลอด เป็นการคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีความรู้ในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด มาประกอบอาชีพเท่านั้น	46 (46.0)	54 (54.0)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

		(n = 100)	
ข้อที่	ข้อความ	ตอบถูก	ตอบผิด
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
36.	การประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ถ้ำน้ำลอดสามารถถือเป็นอาชีพหลักของราษฎรในตำบลถ้ำลอดได้	15 (15.0)	85 (85.0)
37.	รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่ถ้ำน้ำลอด สามารถกระจายไปพัฒนาท้องถิ่นอื่นได้	73 (73.0)	27 (27.0)
38.	การจัดการท่องเที่ยวที่ถ้ำน้ำลอด ทำให้เจ้าหน้าที่สถานีฯ และผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในการดูแลถ้ำน้ำลอดร่วมกัน	73 (73.0)	27 (27.0)
39.	การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการท่องเที่ยวของถ้ำน้ำลอด ทำให้มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง	87 (87.0)	13 (13.0)
40.	การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการท่องเที่ยวของถ้ำน้ำลอด ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	81 (81.0)	19 (19.0)

จากตารางที่ 5 พบว่าราษฎรผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละด้าน และแต่ละเรื่อง ดังนี้

ความรู้ด้านพื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากคำถามจำนวน 10 ข้อ พบว่าราษฎรผู้ประกอบการท่องเที่ยว จำนวนมากที่สุดที่ตอบถูกมีจำนวน 2 ข้อ คือ ข้อ 1 และข้อ 9 เรื่องความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องรักษาสภาพแวดล้อมให้เหมือนเดิม และเรื่องการศึกษาที่ยวชมถ้ำน้ำลอดถือว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีจำนวนผู้ตอบถูกเท่ากันคือ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 89.0 ตอบถูกรองลงมา มีจำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ 5 เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม มีจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 81.0 และจำนวนมากที่สุดที่ตอบผิดมี 1 ข้อ คือ ข้อ 4 เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เน้นความสนุกสนานและความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว มีจำนวน

80 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 แสดงให้เห็นว่าราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมมีความรู้จากประสบการณ์จากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จำเป็นจะต้องดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพธรรมชาติอยู่เสมอเพื่อความยั่งยืนและมั่นคงของชุมชนท้องถิ่น แต่การมีประสบการณ์ของราษฎรกลับไม่ได้รับความรู้ในด้านวิชาการ แนวคิด และหลักการของความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่จะต้องแยกให้ออกว่าเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบใด

ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมและสถานที่ท่องเที่ยว จากคำถามจำนวน 7 ข้อ ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวจำนวนมากที่สุดที่ตอบถูก มี 1 ข้อ คือ ข้อ 14 เรื่องความรู้เกี่ยวกับหินงอก หินย้อยเกิดจากการสะสมของตะกอนหินปูน มีจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 89.0 รองลงมา คือ ข้อ 17 เกี่ยวกับเรื่องระยะเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว ตอบถูกจำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 78.0 และจำนวนมากที่สุดที่ตอบผิดมี 1 ข้อ คือข้อ 16 เรื่องความรู้เกี่ยวกับสัตว์ที่พบมากในถ้ำน้ำลอด ซึ่งพบเห็นได้ง่ายเป็นจำนวนมาก ได้แก่ นกแอ่นถ้ำ ปลาพลวงหินหรือปลามุง และที่พบมีจำนวนมากที่สุดคือ นกแอ่นถ้ำ มีผู้ตอบผิดจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 84.0 แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์จากการพบเห็น จากการอบรม จากการ ได้ยิน ได้ฟังเรื่องราวต่าง ๆ ทำให้ราษฎรมีการจดจำและมีความรู้ในด้านนี้เป็นส่วนมาก แต่ความรู้เฉพาะเรื่องและรายละเอียดของสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ ของถ้ำน้ำลอด กลับขาดความรู้สิ่งเหล่านี้ไป ทำให้ไม่สามารถตอบคำถามได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะขาดความสนใจในรายละเอียดความรู้ของสิ่งเหล่านั้น ขาดการสังเกตจดจำ ขาดความรู้ด้านวิชาการ ขาดป้ายสื่อเรื่องราวต่าง ๆ และอาจเป็นเพราะอ่านหนังสือไม่ออก ซึ่งจากการศึกษาพบว่าราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ถ้ำน้ำลอดไม่ได้เรียนหนังสือถึงจำนวนร้อยละ 38.0

ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอด จากคำถามจำนวน 8 ข้อ พบว่าราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวจำนวนมากที่สุดที่ตอบถูกมี 1 ข้อ คือ ข้อ 23 เกี่ยวกับความรู้เรื่องการท่องเที่ยวไม่สามารถนำเอาอาวุธเข้าไปในสถานที่ท่องเที่ยวได้ มีจำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 91.0 รองลงมา คือ ข้อ 19 เกี่ยวกับเรื่องจำนวนนักท่องเที่ยวในการล่องแพในถ้ำน้ำลอด ไม่ควรเกิน 5 คนต่อแพ ตอบถูกมีจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 84.0 และจำนวนมากที่สุดที่ตอบผิดมี 1 ข้อ คือ ข้อ 20 เรื่องห้ามทิ้งขยะไม่เฉพาะในถ้ำน้ำลอดและบริเวณถ้ำเท่านั้น แต่รวมถึงสถานที่สิ่งแวดล้อมอื่นด้วย มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 แสดงให้เห็นว่าความรู้ในด้านข้อปฏิบัติ/ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอด ราษฎรให้ความสำคัญที่ทุกคนจะต้องรู้และให้ความร่วมมือในทางปฏิบัติ หากฝ่าฝืนย่อมต้องได้รับโทษตามข้อบังคับ และโทษทางสังคมในท้องถิ่น มีราษฎรส่วนน้อยที่ขาดความรู้ในด้านนี้ที่ตอบผิด

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระยะเวลาที่มาประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สั้นและยังเข้าใจผิดคลาดเคลื่อนในข้อเท็จจริงและยังมีความเห็นประโยชน์ในส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม

ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว จากข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ พบว่า ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวจำนวนมากที่สุดที่ตอบถูก มี 1 ข้อ คือข้อ 26 เรื่องต้องจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 79.0 รองลงมา คือ ข้อ 28 เกี่ยวกับเรื่องไม่ควรขุดพื้นถ้าเทคอนกรีตทำบันไดขึ้นไปยังถ้ำต่าง ๆ ตอบถูกมีจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 73.0 และจำนวนมากที่สุดที่ตอบผิด คือ ข้อ 29 เรื่องควรรักษาแสงสว่างจากไฟฟ้าเพื่อป้องกันผลกระทบในบริเวณจุดที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวชมความงดงาม เช่น ถ้ำตุ๊กตา ถ้ำเสาหิน โดยมีผู้ตอบผิดจำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 88.0 จะเห็นว่าราษฎรมีความรู้ในการคาดการณ์ในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากสาเหตุที่พบเห็นได้ไม่ซับซ้อนและไม่ต้องพิสูจน์ แต่จะไม่ยอมรับเหตุและผลบางประการที่ไปกระทบกับผลประโยชน์ที่ราษฎรได้รับจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่กระทำอยู่ในพื้นที่ถ้ำน้ำลอด เช่น เรื่องควรรักษาแสงสว่างจากไฟฟ้าในบริเวณจุดชมความงดงามของถ้ำที่จำเป็นต้องลดผลกระทบจากเขม่าควันตะเกียงเจ้าพายุ ไปจับที่ผนังถ้ำ หรือการใช้แพยางแทนแพไม้ไผ่เพื่อลดการตัดไม้ไผ่ในธรรมชาติมาทำแพเพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เรื่องเหล่านี้ล้วนไปกระทบกับตัวราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ถ้ำน้ำลอดทั้งสิ้น จึงตอบคำถามผิด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีความรู้และความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวแตกต่างจากข้อเท็จจริงออกไป ขาดความมั่นใจในความมั่นคงของการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ทำการชดเชยผลประโยชน์ที่ต้องสูญเสียและขาดโอกาสไป การมีอาชีพอื่นทดแทน ไม่มีเงินทุน หรือการเสี่ยงต่อการลงทุนที่ต้องลงทุนมากขึ้น

ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น จากข้อคำถาม 7 ข้อ พบว่า ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวนมากที่สุดที่ตอบถูก คือ ข้อ 39 ความรู้เรื่องการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด ทำให้มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง มีจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 87.0 รองลงมาคือ ข้อ 40 ความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตอบถูกมีจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 81.0 และจำนวนมากที่สุดที่ตอบผิด คือข้อ 36 เรื่องการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในบริเวณถ้ำน้ำลอดถือเป็นอาชีพหลักได้ ตอบผิดมีจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 85.0 แสดงให้เห็นว่าราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวประเภทนี้ที่จะต้องมีส่วนร่วมสัมพันธ์กันในทุกด้านจึงจะเกิดประโยชน์กับคนในท้องถิ่นอย่าง

ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ราษฎรบางส่วนอาจเห็นว่าบางองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ถ้ำน้ำลอดมีไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ เช่น กรณีไม่สามารถประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ระหว่างน้ำหลากในฤดูฝน หรือ ทำได้น้อยรายซึ่งต้องลดจำนวนผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ถ้ำน้ำลอดลง ทำให้ผู้ ราษฎรผู้ประกอบการท่องเที่ยวส่วนที่เหลือจำเป็นต้องหันไปประกอบอาชีพอื่น หรือต้อง ไปหางานอื่นทำไปพลางก่อนแล้วจึงกลับมาทำใหม่ในช่วงระยะฤดูกาลท่องเที่ยว จึงมีความไม่มั่น ใจที่จะยึดถือเป็นอาชีพหลัก และเดิมราษฎรส่วนมากมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักอยู่แล้ว

เมื่อนำความรู้ของราษฎรผู้ประกอบการท่องเที่ยวมาจำแนกเป็นระดับความรู้ 3 ระดับ ได้แก่ สูง ปานกลาง และต่ำ ปรากฏผลดังนี้ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ช่วงคะแนน จำนวน ร้อยละ และระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของราษฎรผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการ อนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

(n = 100)

ระดับความรู้	ช่วงคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			
สูง	8 – 9	7	7.0
ปานกลาง	5 – 7	59	59.0
ต่ำ	2 – 4	34	34.0
ต่ำสุด 2 คะแนน สูงสุด 9 คะแนน เฉลี่ย 5.25 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.5267			
2. ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมและสถานที่ท่องเที่ยว			
สูง	6 - 7	6	6.0
ปานกลาง	4 – 5	53	53.0
ต่ำ	1 – 3	41	41.0
ต่ำสุด 1 คะแนน สูงสุด 7 คะแนน เฉลี่ย 3.48 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.2348			
3. ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอด			
สูง	7 – 8	70	70.0
ปานกลาง	4 – 6	26	26.0
ต่ำ	1– 3	4	4.0

ต่ำสุด 1 คะแนน สูงสุด 8 คะแนน เฉลี่ย 5.95 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.3512

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n = 100)			
ระดับความรู้	ช่วงคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
4. ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว			
สูง	6 - 7	15	15.0
ปานกลาง	4 - 5	48	48.0
ต่ำ	1 - 3	37	37.0
ต่ำสุด 1 คะแนน สูงสุด 7 คะแนน เฉลี่ย 3.96 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.3627			
5. ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น			
สูง	6 - 7	15	15.0
ปานกลาง	4 - 5	58	58.0
ต่ำ	1 - 3	27	27.0
ต่ำสุด 1 คะแนน สูงสุด 7 คะแนน เฉลี่ย 4.13 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.2922			
รวมความรู้ 5 ด้าน 40 ข้อ			
สูง	28 - 34	11	11.0
ปานกลาง	21 - 27	68	68.0
ต่ำ	13 - 20	21	21.0
ต่ำสุด 13 คะแนน สูงสุด 34 คะแนน เฉลี่ย 22.85 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.8675			

จากตารางที่ 6 พบว่า ในภาพรวมของความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 5 ด้านของราษฎรผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ส่วนมากมีความรู้ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ คือมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 22.85 โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 21 - 27 คะแนน มีจำนวนมากที่สุดร้อยละ 68.0 รองลงมามีความรู้ในระดับต่ำ โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 13 - 20 คะแนน มีจำนวนร้อยละ 21.0 และจำนวนน้อยที่สุดมีความรู้ในระดับสูง โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 28 - 34 คะแนน มีจำนวนร้อยละ 11.0 ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับโอกาสและความสามารถในการรับรู้ ข้อจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมที่เหมือนกัน เมื่อพิจารณาความรู้ในแต่ละด้าน คือ

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ส่วนมากมีความรู้ในด้านนี้ในระดับปานกลาง คือมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.25 โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 5–7 คะแนน มีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 59.0 รองลงมา มีความรู้ในระดับต่ำ โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 2–4 คะแนน มีจำนวนร้อยละ 34.0 และจำนวนน้อยที่สุด มีความรู้ด้านนี้ในระดับสูง โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 8–9 คะแนน มีจำนวนร้อยละ 7.0 แสดงว่าโดยความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรยังมีความรู้ด้านนี้ในระดับต่ำ ยังไม่ค่อยเข้าใจความหมายและหลักการของการท่องเที่ยวประเภทนี้ จึงมีราษฎรจำนวนมากที่ตอบคำถามข้อเรื่องดังกล่าวผิด

ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมและสถานที่ท่องเที่ยว พบว่าราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ส่วนมากมีความรู้ในด้านนี้อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คือมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 1–3 คะแนน มีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 53.0 รองลงมา มีความรู้ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 4–5 คะแนน มีจำนวนร้อยละ 41.0 และน้อยที่สุดคือมีความรู้ในระดับสูง โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 6–7 คะแนน มีจำนวนร้อยละ 6.0 แสดงให้เห็นว่าราษฎรที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ถ้ำน้ำลอดส่วนใหญ่ที่ตอบคำถามความรู้ด้านนี้ผิด เป็นข้อเรื่องความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอดที่ราษฎรมีประสบการณ์ในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ แต่อาจเป็นเพราะขาดความรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับถ้ำ และแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบ ไม่สนใจหรือละเลยรายละเอียดข้อมูลจุดเด่นทางธรรมชาติ หรือแหล่งวัฒนธรรม โบราณสถานในแหล่งท่องเที่ยวที่จำเป็นต้องมีความรู้ควบคู่ไปกับประสบการณ์ เพื่อสื่อเรื่องราวให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจ และเกิดความประทับใจของสถานที่ท่องเที่ยว

ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ / ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอด พบว่า ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ส่วนมากมีความรู้ในด้านนี้อยู่ในระดับสูง คือมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.95 โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 7–8 คะแนน จำนวนมากที่สุด ร้อยละ 70.0 รองลงมา มีความรู้ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 4–6 คะแนน มีจำนวนร้อยละ 26.0 และมีจำนวนน้อยที่สุดมีความรู้ระดับต่ำ โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 1–3 คะแนน จำนวนร้อยละ 4.0 ทั้งนี้การที่ราษฎรมีความรู้ด้านนี้ในระดับสูงอาจเป็นเพราะเป็นเรื่องจำเป็นที่ราษฎรจะต้องรู้และเข้าใจและให้ความร่วมมือปฏิบัติซึ่งมีผลต่อราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ถ้ำน้ำลอดโดยตรง มีราษฎรจำนวนน้อยที่มีความรู้ในระดับต่ำซึ่งอาจขึ้นอยู่กับ

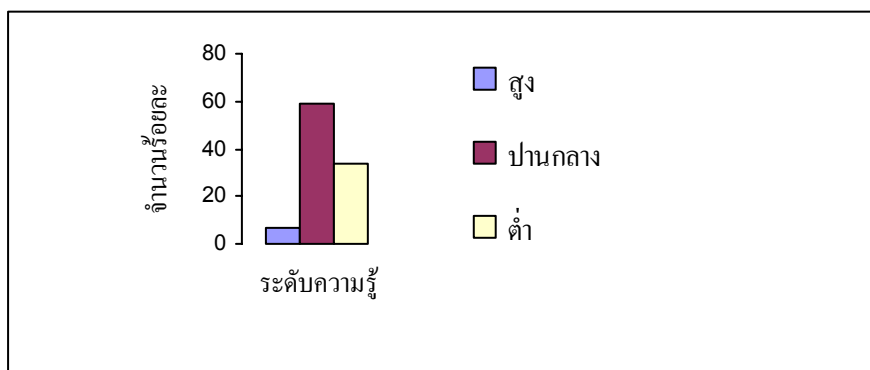
ระยะเวลาที่เข้ามาประกอบกิจกรรมในระยะเวลาสั้น อาจ ขาดจิตสำนึกและไม่ตระหนักในความรับผิดชอบร่วมกัน

ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว พบว่า ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ส่วนมากมีความรู้ในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง คือมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 4 – 5 คะแนนจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 48.0 จำนวนรองลงมาที่มีความรู้ในระดับต่ำ โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 1 – 3 คะแนนจำนวนมาก ร้อยละ 37.0 และมีจำนวนน้อยที่สุดที่มีความรู้ในระดับสูง โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 6-7 คะแนน จำนวนร้อยละ 15.0 ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับข้อคำถามที่ส่งผลกระทบ หรือเป็นการขัดแย้งกับผลประโยชน์ของราษฎรที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ซึ่งจะตอบปฏิเสธกับข้อเท็จจริง แสดงให้เห็นว่าราษฎรเกิดความวิตกกังวลในวิถีชีวิตหากเกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการที่เคยประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

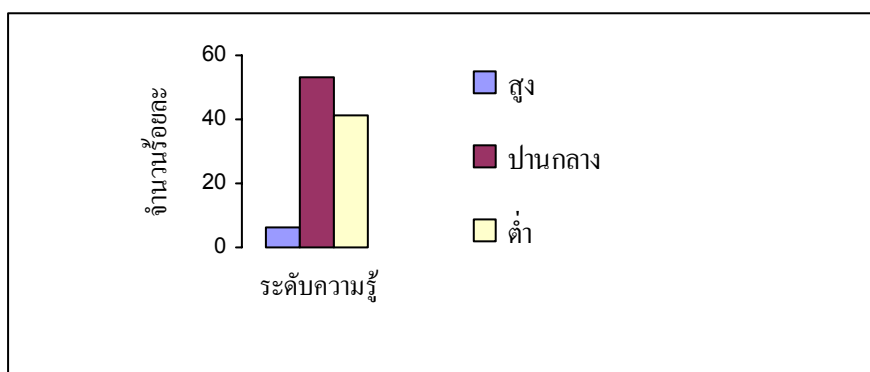
ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น พบว่า ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ส่วนมากมีความรู้ในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง คือมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 4 – 5 คะแนนจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 58.0 รองลงมาที่มีความรู้ในระดับต่ำ โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 1 – 3 คะแนน มีจำนวน ร้อยละ 27.0 และจำนวนน้อยที่สุดมีความรู้ในระดับสูง โดยมีคะแนนอยู่ในช่วง 6-7 คะแนน มีจำนวน ร้อยละ 15.0 ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเองที่อาจมีแนวคิดเฉพาะกลุ่ม ความลำเอียงของกลุ่ม ความมั่นใจในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งสะท้อนให้ทราบในการตอบข้อปัญหาได้ถูกหรือผิด ในคำถามข้อที่ 34 คำถามในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด เป็นการเน้นการสร้างรายได้ให้แก่ราษฎรเฉพาะกลุ่ม ซึ่งราษฎรส่วนใหญ่ตอบข้อคำถามนี้ผิด โดยหลักการและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวประเภทนี้และโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอดถือได้ว่าครบองค์ประกอบในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านองค์กร โดยไม่ได้เน้นให้ประโยชน์เฉพาะกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด ซึ่งจากการศึกษาพบว่าราษฎรในพื้นที่ตำบลถ้ำลอดสามารถร่วมมืออาชีพในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ถ้ำน้ำลอดได้อย่างเท่าเทียมกันทั้งเพศหญิงและชาย ไม่ได้กำหนดความรู้หรือระดับการศึกษาไว้ เพียงแต่มาขึ้นทะเบียนเข้าร่วมกลุ่มในการประกอบกิจกรรมเท่านั้น ซึ่งในอนาคตอาจมีราษฎรที่เข้ามาประกอบอาชีพในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว

ที่เดียวกันเป็นจำนวนมากเกินไปจนไม่มีประสิทธิภาพ อาจเกิดการแข่งขันกันเองในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

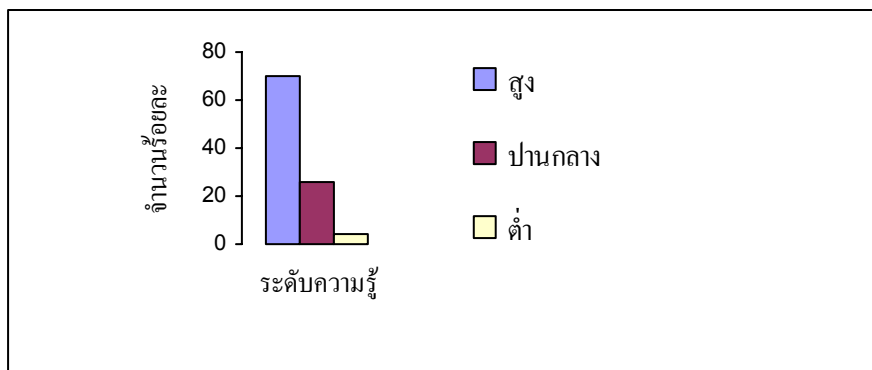
จากตารางที่ 6 สามารถนำผลการมีระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 5 ด้าน มาสร้างแผนภูมิระดับความรู้ปรากฏผลตามภาพที่ 6-11 ดังต่อไปนี้

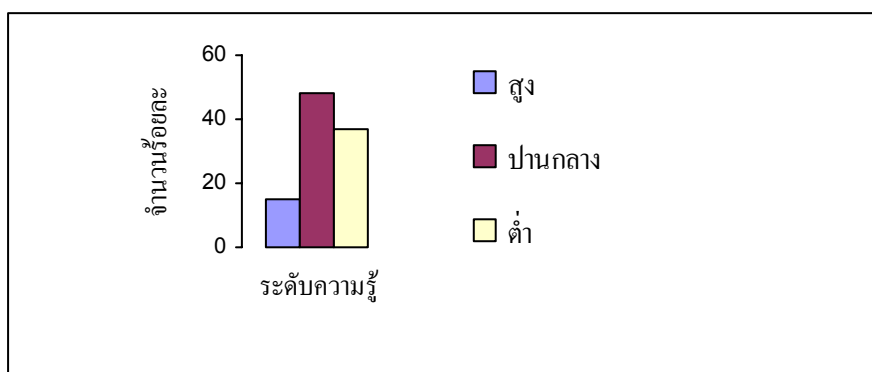
ภาพที่ 6 แผนภูมิแสดงระดับความรู้ด้านพื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

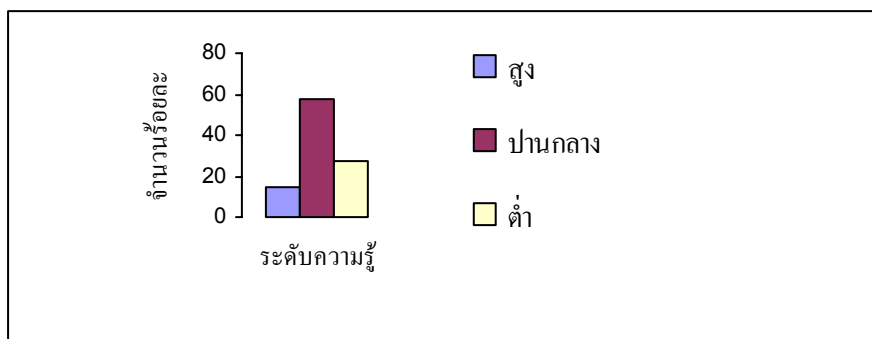
ภาพที่ 7 แผนภูมิแสดงระดับความรู้ด้านสภาพแวดล้อมและสถานที่ท่องเที่ยว

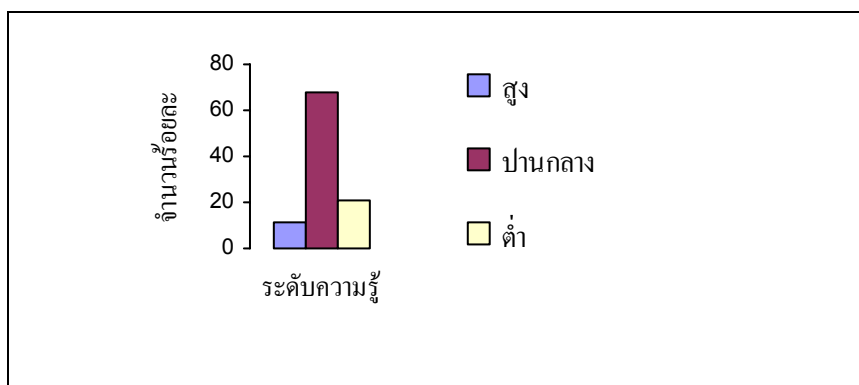
ภาพที่ 8 แผนภูมิแสดงระดับความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอด

ภาพที่ 9 แผนภูมิแสดงระดับความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว

ภาพที่ 10 แสดงระดับความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น

ภาพที่ 11 แผนภูมิแสดงระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ในการทดสอบสมมติฐาน ตัวแปรอิสระได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การเป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือการท่องเที่ยว ระยะเวลาที่ใช้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยว และการได้รับข้อมูลข่าวสาร จากสื่อกับตัวแปรตาม คือ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยผู้วิจัยได้ใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ .05 และ .01 ซึ่งปรากฏผลดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่แตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน ปรากฏผลตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎร
ผู้ประกอบการ ธรรมดาการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า
ถ้ำน้ำลอด จำแนกตามเพศ

(n = 100)					
ความรู้และเพศ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	SD	t	Sig (2 tailed)
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				-415	.679
ชาย	54	.54	.15		
หญิง	46	.52	.17		
2. ความรู้ด้านสภาพแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยว				.369	.713
ชาย	54	.48	.15		
หญิง	46	.49	.19		
3. ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ข้อบังคับถ้ำน้ำลอด				.393	.695
ชาย	54	.68	.14		
หญิง	46	.69	.15		
4. ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว				.875	.384
ชาย	54	.48	.16		
หญิง	46	.51	.17		
5. ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น					
ชาย	54	.56	.16	.821	.413
หญิง	46	.59	.19		
รวมทุกด้าน				.975	.332
ชาย	54	.55	.32		
หญิง	46	.56	.36		

จากตารางที่ 7 การศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศกับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาความรู้ในแต่ละด้าน พบว่า เพศชาย กับ เพศหญิง มีความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน จากผลการศึกษาโดยรวม พบว่า เพศหญิงจะมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่าเพศชายเล็กน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ .56 และ .55 ตามลำดับ

และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน เพศหญิงจะมีความรู้มากกว่าเพศชายเล็กน้อยในด้านสภาพแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยว ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอด ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว และด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น และเพศชายจะมีความรู้มากกว่าเพศหญิงเล็กน้อยในความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ทั้งเพศหญิงและเพศชายมี โอกาสและความสามารถในการเรียนรู้สร้างสมประสบการณ์ในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่เท่าเทียมกัน การมีความรู้จึงไม่แตกต่างกัน แต่เพศหญิงอาจมีความละเอียดอ่อน รอบคอบ และ ให้การบริการแก่ ท่องเที่ยวได้ดีกว่าเพศชาย การจดจำได้มากกว่า จึงทำให้มีความรู้มากกว่าเพศชาย เล็กน้อย ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับการศึกษาของธีระพัฒน์ (2546) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่วนอุทยานม่อนพระยาแช่ จังหวัดลำปาง ซึ่งพบว่า เพศไม่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สมมติฐานที่ 2 ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริม การอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน ปราบกฏผลตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎร ผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า ถ้ำน้ำลอด จำแนกตามอายุ

ความรู้และอายุ	จำนวน (คน)			t	Sig (2 tailed)
		$\bar{X}$	SD		
(n = 100)					
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				-1.03	.918
มีอายุมากกว่า 37 ปี	55	.52	.15		
มีอายุตั้งแต่ 37 ปี ลงมา	45	.53	.15		
2. ความรู้ด้านสภาพแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยว				.035	.972
มีอายุมากกว่า 37 ปี	55	.49	.18		
มีอายุตั้งแต่ 37 ปี ลงมา	45	.48	.15		
3. ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ ข้อบังคับถ้ำน้ำลอด				1.678	.096
มีอายุมากกว่า 37 ปี	55	.71	.14		
มีอายุตั้งแต่ 37 ปี ลงมา	45	.66	.15		

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 100)					
ความรู้และอายุ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	SD	t	Sig (2 tailed)
4. ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว				.196	.845
มีอายุมากกว่า 37 ปี	55	.50	.16		
มีอายุตั้งแต่ 37 ปี ลงมา	45	.49	.17		
5. ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น				.835	.069
มีอายุมากกว่า 37 ปี	55	.60	.19		
ตั้งแต่อายุ 37 ปี ลงมา	45	.54	.16		
รวมทุกด้าน				1.724	.088
มีอายุมากกว่า 37 ปี	55	.56	.31		
มีอายุตั้งแต่ 37 ปี ลงมา	45	.54	.36		

จากตารางที่ 8 การศึกษาความแตกต่างระหว่างอายุของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด กับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาความรู้ในแต่ละด้าน พบว่า อายุแตกต่างกันมีความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน จากผลการศึกษาโดยรวม พบว่า กลุ่มที่มีอายุกว่า 37 ปี จะมีความรู้มากกว่า กลุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 37 ปี ลงมาเล็กน้อยในความรู้ทั้ง 5 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ .56 และ .54 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 37 ปี อาจมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากการสร้างสมประสบการณ์ ในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว และกลุ่มที่มีอายุ 37 ปีลงมา เป็นกลุ่มคนในวัยหนุ่มสาวและมีการศึกษาดีกว่า สามารถติดต่อรับข้อมูลข่าวสารจากภายนอกท้องถิ่น ได้ดี แต่ขาดความรู้จากการมีประสบการณ์การท่องเที่ยว ดังนั้น อายุของราษฎรผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันจึงมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ชีระวัฒน์ (2546) แต่คัดค้านกับการศึกษาของอนุสิทธิ์ (2545) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า อายุ และรายได้มีส่วนสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 3 ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน ปรากฏผลตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = 100)						
ความรู้และระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	SD	F	Sig (2 tailed)	
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				1.636	.200	
ไม่ได้เรียน	38	.52	.17			
ประถมศึกษา	34	.50	.12			
มัธยมศึกษา	28	.57	.16			
2. ความรู้ด้านสภาพแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยว				2.174	.119	
ไม่ได้เรียน	38	.51	.19			
ประถมศึกษา	34	.44	.15			
มัธยมศึกษา	28	.52	.19			
3. ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ ข้อบังคับถ้ำน้ำลอด				6.703**	.002	
ไม่ได้เรียน	38	.67	.13			
ประถมศึกษา	34	.63	.16			
มัธยมศึกษา	28	.76	.12			
4. ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว				.502	.607	
ไม่ได้เรียน	38	.49	.18			
ประถมศึกษา	34	.47	.16			
มัธยมศึกษา	28	.52	.15			
5. ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น				2.859	.062	
ไม่ได้เรียน	38	.55	.16			
ประถมศึกษา	34	.54	.17			
มัธยมศึกษา	28	.64	.17			

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n = 100)					
ความรู้และระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	SD	F	Sig (2 tailed)
รวมทุกด้าน				6.174**	.003
ไม่ได้เรียน	38	1.82	.55		
ประถมศึกษา	34	1.75	.45		
มัธยมศึกษา	28	2.03	.60		

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

จากตารางที่ 9 การศึกษาความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความรู้ในภาพรวมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เพราะผู้มีการศึกษาในระดับสูงขึ้น โอกาสการรับรู้ เรียนรู้ การมีประสบการณ์ในการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารย่อมมีมากกว่า การมีความรู้จึงมีมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่า ดังนั้นการมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจึงมีความรู้ที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของสยามล (2545) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของนักท่องเที่ยวชาวไทย : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาความรู้ในแต่ละด้าน พบว่า ราษฎรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้ในด้านข้อพึงปฏิบัติ/ ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านข้อพึงปฏิบัติ/ ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอดของราษฎรที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันเป็นรายคู่ โดยวิธีของ Tukey HSD .ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ จากค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านข้อพึงปฏิบัติ/ ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอด ของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา	— X	SD	ระดับการศึกษา		
			ไม่ได้เรียน	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา
			.6750	.6324	.7604
ไม่ได้เรียน	.6750	.1266			-
ประถมศึกษา	.6324	.1653		-	-
มัธยมศึกษา	.7604	.1162	-	**	-

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 (P < .01)

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดระหว่างกลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา กับกลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านข้อพึงปฏิบัติ/ ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (P = .002) โดยกลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ($\bar{X} = .7604$) มีระดับความรู้สูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ($\bar{X} = .6324$) ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ราษฎรที่มีความรู้ระดับมัศึกษามีระยะเวลาและประสบการณ์เรียนรู้ที่มากกว่า จดจำได้มากกว่า โอกาสการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีมากกว่าราษฎรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จึงมีความรู้ความเข้าใจในข้อพึงปฏิบัติ/ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอดได้มากกว่า จึงมีระดับความรู้ในด้านนี้แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยภาพรวมของความรู้ทั้ง 5 ด้านของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันเป็นรายคู่ โดยวิธีของ Tukey HSD ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ จากค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้านของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	SD	ระดับการศึกษา		
			ไม่ได้เรียน	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา
			1.8155	1.7488	2.0289
ไม่ได้เรียน	1.8155	.3472			*
ประถมศึกษา	1.7488	.3256		-	**
มัธยมศึกษา	2.0289	.2832		-	-

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($P < .05$)

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ($P < .01$)

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ระหว่างกลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับกลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($P = .034$) โดยกลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ($\bar{X} = 2.0289$) มีระดับความรู้สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ($\bar{X} = 1.8155$) และพบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา กับกลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ($P = .004$) โดยกลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ($\bar{X} = 2.0289$) มีระดับความรู้สูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ($\bar{X} = 1.7488$) ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับโอกาสทางการศึกษาของราษฎรที่มีการศึกษาในระดับสูงขึ้นไป ย่อมได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารมากกว่าราษฎรที่ไม่มีโอกาสทางการศึกษา การมีความรู้ในด้านต่าง ๆ จึงรับรู้ไม่เท่ากัน จึงมีความรู้แตกต่างกัน ราษฎรที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นย่อมมีความรู้ในด้านต่าง ๆ มากขึ้นด้วย

สมมติฐานที่ 4 ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันปรากฏผลตามตารางที่ 12

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎร ผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า ถ้ำน้ำลอด จำแนกตามอาชีพ

(n = 100)					
ความรู้และอาชีพ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	SD	F	Sig (2 tailed)
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				.577	.564
เกษตรกรกรม	41	.52	.17		
รับจ้าง	29	.51	.12		
ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว	30	.55	.16		
2. ความรู้ด้านสภาพแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยว				.795	.455
เกษตรกรกรม	41	.49	.16		
รับจ้าง	29	.49	.16		
ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว	30	.51	.17		
3. ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ ข้อบังคับถ้ำน้ำลอด				.231	.794
เกษตรกรกรม	41	.68	.16		
รับจ้าง	29	.67	.12		
ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว	30	.69	.14		
4. ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว				1.393	.253
เกษตรกรกรม	41	.46	.17		
รับจ้าง	29	.50	.15		
ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว	30	.52	.16		
5. ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น				1.177	.312
เกษตรกรกรม	41	.54	.16		
รับจ้าง	29	.60	.18		
ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว	30	.58	.18		
รวมทุกด้าน				1.472	.235
เกษตรกรกรม	41	.54	.38		
รับจ้าง	29	.55	.27		
ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว	30	.57	.33		

จากตารางที่ 12 การศึกษาความแตกต่างของอาชีพกับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดพบว่า ราษฎรที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประกอบอาชีพของราษฎรกระทำในท้องถิ่นเดียวกัน โอกาสการรับรู้ การมีประสบการณ์เรียนรู้ การรับข้อมูลข่าวสารจากสังคมภายนอกมีน้อย ประกอบกับราษฎรมิรายได้มากนัก ฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจน มิรายได้เฉลี่ยเพียง 1,290.76 บาท/เดือน จึงไม่มีโอกาสซื้อบริการสื่อต่าง ๆ ได้ และส่วนมากราษฎรมีการศึกษาในระดับต่ำ โอกาสเข้ารับการศึกษาระดับสูงขึ้นไปมีน้อย การมีความรู้ในด้านต่าง ๆ จึงมีน้อยและไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละด้าน พบว่า อาชีพแตกต่างกันมีความรู้ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธีระวัฒน์ (2546) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่วนอุทยานม่อนพระยาแช่ จังหวัดลำปาง ซึ่งพบว่า อาชีพไม่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่คัดค้านกับการศึกษาของสยามล (2545) ที่ศึกษาเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย : กรณีการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่า อาชีพที่แตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 5 ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยว มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน ปรากฏผลตามตารางที่ 13

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎร ผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามการเป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม หรือชมรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยว

(n = 100)					
ความรู้และการเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์	จำนวน (คน)	— X	SD	t	Sig (2 tailed)
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				1.312	.193
ไม่เป็นสมาชิก	36	.55	.17		
เป็นสมาชิก	64	.52	.15		
2. ความรู้ด้านสภาพแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยว				1.487	.193
ไม่เป็นสมาชิก	36	.52	.16		
เป็นสมาชิก	64	.47	.17		
3. ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ข้อบังคับด้านน้ำลวด				1.101	.274
ไม่เป็นสมาชิก	36	.71	.14		
เป็นสมาชิก	64	.67	.14		
4. ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว				-.434	.665
ไม่เป็นสมาชิก	36	.49	.17		
เป็นสมาชิก	64	.50	.17		
5. ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น				-.843	.401
ไม่เป็นสมาชิก	36	.55	.18		
เป็นสมาชิก	64	.58	.17		
รวมทุกด้าน				-.051	.959
ไม่เป็นสมาชิก	36	.56	.35		
เป็นสมาชิก	64	.55	.34		

จากตารางที่ 13 การศึกษาความแตกต่างระหว่างการเป็นสมาชิก และไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม หรือชมรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยวของราษฎรผู้ ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด กับ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละด้าน พบว่า การเป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม มีความรู้ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดตั้งกลุ่มและการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมของ ราษฎรส่วนมากจัดตั้งตามประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ทำอยู่ในพื้นที่ถ้ำน้ำลอด ภายในห้อง ถิ่นเดียวกัน เช่นกลุ่มแพ กลุ่มผู้นำเที่ยวชมถ้ำ(ถ้ำตะเกียง) และในส่วนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม หรือชมรมซึ่งมีจำนวนมากเป็นราษฎรในพื้นที่เช่นกัน และกลุ่มหรือชมรมที่จัดตั้งขึ้นมีที่ตั้งในห้อง ถิ่นซึ่งมีข้อจำกัดในด้านการคมนาคม การติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอกได้น้อย โอกาสทางการ ศึกษาได้น้อย การได้รับข้อมูลข่าวสารจึงมีน้อย และจากผลการศึกษาพบว่าการมีความรู้ของราษฎร ส่วนใหญ่ได้รับการอบรมของเจ้าหน้าที่เหมือนกัน ดังนั้นการมีความรู้ในด้านต่าง ๆ จึงมีน้อย และเหมือนกันด้วย จึงทำให้มีความรู้ไม่แตกต่างกัน และทั้งนี้พบว่า โดยภาพรวมของการมีความรู้ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ราษฎรกลุ่มที่ไม่ได้เป็นสมาชิกจะมีความรู้มากกว่าราษฎรกลุ่มที่เป็น สมาชิกกลุ่มหรือชมรมเล็กน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ .56 และ .55 ตามลำดับ แต่ไม่ถึงกับมี ความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะราษฎรกลุ่มที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม อนุรักษ์มีเสรีในทางความคิด การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ไม่ยึดติดกับการปฏิบัติในกลุ่มจึงมีโอกาสรับรู้ และมีประสบการณ์มากกว่ากลุ่มที่เป็นสมาชิก การมีความรู้จึงมีมากกว่าเล็กน้อย

สมมติฐานที่ 6 ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริม การอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ที่มีระยะเวลาประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน มีความรู้ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน ปรากฏผลตามตารางที่ 14

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จำแนกตามระยะเวลาที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว

(n = 100)					
ความรู้และระยะเวลาที่ประกอบกิจกรรม ฯ	จำนวน (คน)	— X	SD	F	Sig (2 tailed)
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				.220	.803
5 ปีลงมา	42	.53	.16		
6 - 10 ปี	38	.52	.15		
11 ปี ขึ้นไป	20	.55	.18		
2. ความรู้ด้านสภาพแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยว				.489	.615
5 ปีลงมา	42	.49	.17		
6 - 10 ปี	38	.47	.18		
11 ปี ขึ้นไป	20	.51	.15		
3. ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ข้อบังคับถ้ำน้ำลอด				1.935	.150
5 ปีลงมา	42	.67	.17		
6 - 10 ปี	38	.66	.12		
11 ปี ขึ้นไป	20	.74	.12		
4. ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว				.641	.5129
5 ปีลงมา	42	.67	.17		
6 - 10 ปี	38	.66	.14		
11 ปี ขึ้นไป	20	.74	.21		
5. ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น				5.00**	.009
5 ปีลงมา	42	.62	.17		
6 - 10 ปี	38	.50	.15		
11 ปี ขึ้นไป	20	.60	.20		
รวมทุกด้าน				3.235*	0.044
5 ปีลงมา	42	1.88	.36		
6 - 10 ปี	38	1.76	.28		
11 ปี ขึ้นไป	20	1.98	.36		

ตารางที่ 14 การศึกษาความแตกต่างระหว่างระยะเวลาที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ราษฎรที่มีระยะเวลาประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาความรู้ในแต่ละด้าน พบว่า ราษฎรที่มีระยะเวลาประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการมีระยะเวลาในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่ต่างกัน จะมีการรับรู้และมีประสบการณ์ที่ได้รับต่างกัน อาจจดจำเรื่องราวได้มากหรือน้อยกันขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลของราษฎร หากมีระยะเวลาประกอบกิจกรรมที่มากขึ้น การจดจำ การเรียนรู้ย่อมมีมากขึ้นเป็นประสบการณ์ของการมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามระยะเวลาในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในกิจกรรมประเภทนั้น ๆ

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่นของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดที่มีระยะเวลาประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันเป็นรายคู่ โดยวิธีของ Tukey HSD ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่จากค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่นของราษฎรที่มีระยะเวลาประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

ระยะเวลา ที่ประกอบ กิจกรรม	ระยะเวลาที่ประกอบกิจกรรม				
	$\bar{X}$	SD	0-5 ปี	6-10 ปี	11 ปีขึ้นไป
			.6183	.5039	.5990
0-5 ปี	.6183	.1682	-		
6-10 ปี	.5039	.1489	**	-	
11 ปีขึ้นไป	.5990	.1976	-	-	-

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ($P < .01$)

จากตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด กลุ่มที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวระยะเวลา 0–5 ปี กับกลุ่มที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวระยะเวลา 6–10 ปี มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ($P = .008$) โดยกลุ่มที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวระยะเวลา 0–5 ปี ($\bar{X} = .6183$) มีระดับความรู้สูงกว่ากลุ่มที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวระยะเวลา 6–10 ปี ($\bar{X} = .5039$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะราษฎรกลุ่มที่มีระยะเวลาประกอบกิจกรรม 0–5 ปี จากผลการศึกษามีจำนวนร้อยละ 42.0 เป็นกลุ่มคนหนุ่มสาวที่อยู่ในวัยศึกษาหาความรู้และทำงาน มีอายุระหว่าง 16–36 ปี มีจำนวนร้อยละ 49.0 มีระดับการศึกษาที่สูงกว่า การรับรู้และเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ได้รวดเร็วกว่าราษฎรกลุ่มอื่น

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้านของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ที่มีระยะเวลาประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันเป็นรายคู่ โดยวิธีของ Tukey HSD ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่จากค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ที่มีระยะเวลาประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ระยะเวลา ที่ประกอบ กิจกรรม	$\bar{X}$	SD	ระยะเวลาที่ประกอบกิจกรรม		
			0–5 ปี	6–10 ปี	11 ปีขึ้นไป
			1.8798	1.7555	1.9800
0–5 ปี	1.8798	.3607			-
6–10 ปี	1.7555	.2794		-	*
11 ปีขึ้นไป	1.9800	.3612	-	-	-

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($P < .05$)

จากตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด กลุ่มที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวระยะเวลา 6- 10 ปี และกลุ่มที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวระยะเวลา 11 ปีขึ้นไป มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P = .043$) โดยกลุ่มที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวระยะเวลา 11 ปีขึ้นไป ($\bar{X}=1.9800$) มีระดับความรู้สูงกว่ากลุ่มที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวระยะเวลา 6- 10 ปี ($\bar{X}=1.7555$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสะสมองค์ความรู้จากประสบการณ์ในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีมากกว่า การมีความรู้จึงมากกว่า

สมมติฐานที่ 7 ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ที่มีประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน ปราบกฎผลตามตารางที่ 17

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จำแนกตามประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยว

ความรู้และประเภทของการประกอบกิจกรรม	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	SD	t	(n = 100)
					Sig (2 tailed)
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				.996	.322
กิจกรรมล่องแพ	49	.55	.16		
กิจกรรมผู้นำที่วชมถ้ำและชม ป่า	51	.52	.17		
2. ความรู้ด้านสภาพแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยว				-.508	.613
กิจกรรมล่องแพ	49	.48	.14		
กิจกรรมผู้นำที่วชมถ้ำและชมป่า	51	.49	.19		
3. ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ข้อบังคับถ้ำน้ำลอด				-.896	.372
กิจกรรมล่องแพ	49	.67	.15		
กิจกรรมผู้นำที่วชมถ้ำและชมป่า	51	.69	.14		

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ความรู้และประเภทของการประกอบกิจกรรม	จำนวน (คน)			t	Sig (2 tailed)
		— X	SD		
(n = 100)					
4. ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว				-1.524	.516
กิจกรรมล่องแพ	49	.46	.16		
กิจกรรมผู้นำเที่ยวชมถ้ำและชมป่า	51	.52	.19		
5. ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น				-.652	.516
กิจกรรมล่องแพ	49	.56	.16		
กิจกรรมผู้นำเที่ยวชมถ้ำและชมป่า	51	.58	.18		
รวมทุกด้าน				-1.371	.173
กิจกรรมล่องแพ	49	.54	.33		
กิจกรรมผู้นำเที่ยวชมถ้ำและชมป่า	51	.56	.34		

จากตารางที่ 17 การศึกษาความแตกต่างระหว่างประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด พบว่า ราษฎรที่ประกอบกิจกรรมประเภทล่องแพและกิจกรรมประเภทผู้นำเที่ยวชมถ้ำและชมป่า มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะว่า แต่ละประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ราษฎรประกอบกิจกรรมอยู่ ทำอยู่ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดเช่นเดียวกัน อาจทำให้การรับรู้และการมีประสบการณ์ต่าง ๆ มีเหมือนกันหรือคล้ายกันการมีความรู้จึงไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาระดับความรู้ในแต่ละด้าน พบว่า ราษฎรที่มีประเภทกิจกรรมที่แตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้พบว่า โดยภาพรวมของการมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มกิจกรรมผู้นำเที่ยวชมถ้ำและชมป่าจะมีความรู้มากกว่ากลุ่มกิจกรรมล่องแพ และเมื่อพิจารณาความรู้ในแต่ละด้านพบว่า กลุ่มกิจกรรมผู้นำเที่ยวชมถ้ำและชมป่า มีความรู้มากกว่ากลุ่มกิจกรรมล่องแพเล็กน้อยในความรู้ทั้ง 5 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะราษฎรกลุ่มกิจกรรมผู้นำเที่ยวชมถ้ำและชมป่าได้เรียนรู้ รับรู้ประสบการณ์ที่หลากหลายกว่าราษฎรกลุ่มกิจกรรมล่องแพซึ่งอาจมีการเรียนรู้ รับรู้ในการมีประสบการณ์เพียงด้านเดียวไม่หลากหลายเท่ากับกลุ่มผู้นำเที่ยวชมถ้ำและชมป่า

การมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรกลุ่มกิจกรรมผู้นำที่วชนถ้ำและชมป่าจึงมีมากกว่าราษฎรกลุ่มกิจกรรมล่องแพเล็กน้อยแต่ไม่ถึงกับมีความแตกต่างกันในทางสถิติ

สมมติฐานที่ 8 ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ที่ได้รับข้อมูล ข่าวสารจากสื่อแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน ปรากฏผลตามตารางที่ 18

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จำแนกตามสื่อที่กลุ่มได้รับข้อมูล ข่าวสาร

(n = 100)					
ความรู้และการรับสื่อ	จำนวน (คน)	— X	SD	t	Sig (2 tailed)
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				.042	.966
น้อย (1 สื่อ)	57	.53	.15		
มาก (2 สื่อ ขึ้นไป)	43	.53	.16		
2. ความรู้ด้านสภาพแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยว				-1.623	.108
น้อย (1 สื่อ)	57	.47	.16		
มาก (2 สื่อ ขึ้นไป)	43	.52	.17		
3. ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ข้อบังคับถ้ำน้ำลอด				-.317	.752
น้อย (1 สื่อ)	57	.68	.15		
มาก (2 สื่อ ขึ้นไป)	43	.69	.14		
4. ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว				-.838	.404
น้อย (1 สื่อ)	57	.48	.18		
มาก (2 สื่อ ขึ้นไป)	43	.51	.16		
5. ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น				-.644	.521
น้อย (1 สื่อ)	57	.56	.19		
มาก (2 สื่อ ขึ้นไป)	43	.58	.15		

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จำแนกตามสื่อที่กลุ่มได้รับข้อมูล ข่าวสาร

ความรู้และการรับสื่อ	จำนวน (คน)			t	Sig (2 tailed)
		— X	SD		
รวมทุกด้าน				-0.878	.382
น้อย (1 สื่อ)	57	.54	.35		
มาก (2 สื่อ ขึ้นไป)	43	.57	.33		

จากตารางที่ 18 การศึกษาความแตกต่างระหว่างการได้รับข้อมูล ข่าวสารจากสื่อ กับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ น้อย (1 สื่อ) และกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมาก (2 สื่อ ขึ้นไป) มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะที่ตั้งของชุมชนบ้านถ้ำลอดนั้น การเข้าถึงของสื่อ ข้อมูลข่าวสารนั้นมีน้อยและยากลำบากเนื่องจากหมู่บ้านตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นหุบเขา การคมนาคมไม่สะดวก พื้นฐานทางเศรษฐกิจของราษฎรยากจน ไม่มีกำลังเพียงพอในการรับซื้อบริการจากสื่อต่าง ๆ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่จากภายนอกจึงมีน้อย ส่วนใหญ่จะรับจากสื่อในพื้นที่เหมือนกัน เช่น ได้รับความรู้จากการอบรมของเจ้าหน้าที่ ดังนั้นการรับสื่อมากหรือน้อยจึงมีความรู้ไม่แตกต่างกัน คัดค้านกับการศึกษาของชิระพัฒน์ (2546) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่วนอุทยานม่อนพระยาแช่ จังหวัดลำปาง ซึ่งพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเมื่อพิจารณาระดับความรู้ในแต่ละด้าน การได้รับข้อมูลข่าวสารของกลุ่มจากสื่อที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในความรู้ทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารที่ไม่สะดวกในพื้นที่ การคมนาคม และการเข้าถึงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอดที่ค่อนข้างห่างไกล ตลอดจนจนถึงการมีฐานะทางเศรษฐกิจรายได้ของราษฎรที่มีความยากจน ไม่สามารถเข้าถึงสื่อความรู้จากภายนอกได้อย่างทั่วถึง การมีความรู้ในด้านต่าง ๆ ส่วนใหญ่รับจากการอบรมของเจ้าหน้าที่ และจากประสบการณ์การเรียนรู้จากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว รวม

ถึงในสภาพท้องถิ่นที่เหมือนกันจึงมีความรู้ไม่แตกต่างกัน และจากผลการศึกษาพบว่า ราษฎรกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.57) จะมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่ากลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.54) เพียงเล็กน้อย แต่ไม่ถึงกับมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะของราษฎรผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด

ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อเสนอแนะของราษฎรผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด โดยจัดแบ่งปัญหาข้อเสนอแนะที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันไว้ในเรื่องเดียวกัน ตามจำนวนผู้ให้ข้อมูล ปรากฏผลดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ข้อเสนอแนะของราษฎรผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	ควรปรับปรุงเส้นทางเข้ามาท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอดให้ดีขึ้น สะดวกขึ้น	16	16.0
2	การรักษาความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด จัดทำที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ	13	13.0
3	ควรซ่อมแซม ปรับปรุงเส้นทาง ชมถ้ำน้ำลอด เช่น ทางเดิน สะพานต่างๆ	9	9.0
4	ให้เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด	8	8.0
5	ไม่ควรตัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงใดๆ ของถ้ำน้ำลอด	8	8.0
6	ควรมีการส่งเสริมอบรมความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนิเวศถ้ำ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	8	8.0
7	ควรมีป้ายสื่อประชาสัมพันธ์ในแหล่งท่องเที่ยว	6	6.0
8	ไม่ควรเก็บค่าบริการกับนักท่องเที่ยว	6	6.0

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
9	ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพ	4	4.0
10	ควรให้เจ้าหน้าที่ร่วมกับราษฎรตำบลถ้ำลอด ช่วยกัน อนุรักษ์ถ้ำน้ำลอด และทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	4	4.0
11	ให้มีร้านค้าเพิ่มในช่วงเทศกาล	1	1.0
12	ควรให้หน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการจัดการเงินผล ประโยชน์ 10% ของราษฎรผู้ประกอบการท่องเที่ยว ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า ถ้ำน้ำลอด	1	1.0

จากตารางที่ 19 ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มประเด็นข้อเสนอแนะของราษฎรผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด สรุปได้ดังนี้

1. ประเด็นข้อเสนอแนะด้านสภาพแวดล้อมและสถานที่ท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด ราษฎรจำนวนร้อยละ 16.0 เสนอให้ปรับปรุงเส้นทางถนนเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด ระยะทาง 9 กิโลเมตร ให้สะดวกยิ่งขึ้น ราษฎรจำนวนร้อยละ 13.0 เสนอแนะรณรงค์ให้ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด โดยให้มีที่ทิ้งขยะในที่จัดไว้ตามจุดต่าง ๆ มีให้เพียงพอตั้งไว้อย่างเหมาะสมกับบริเวณสถานที่ และควรมีเจ้าหน้าที่ไปทำการจัดเก็บขยะไปกำจัดในระยะเวลาที่กำหนดโดยเร็ว ไม่ควรปล่อยทิ้งไว้จนขยะล้นหรือสัตว์เลื้อยเข้าขุดคุ้ยส่งกลิ่นเหม็นรบกวนสภาพแวดล้อมและนักท่องเที่ยว ราษฎรจำนวนร้อยละ 9.0 เสนอแนะควรให้ซ่อมแซม ปรับปรุงเส้นทางเดินชมศึกษาถ้ำ และสะพานข้ามห้วยน้ำตางให้มั่นคงแข็งแรง ปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

2. ด้านส่งเสริมความรู้ในด้านต่าง ๆ ราษฎรจำนวนร้อยละ 16.0 ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด ความรู้เกี่ยวกับถ้ำ และความรู้ด้านภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศารู้เข้าใจ

3. เสนอแนะให้มีการส่งเสริมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด ราษฎร จำนวนร้อยละ 8.0 เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วยเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอดให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบ เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จักและมาท่องเที่ยวให้มากขึ้น และราษฎรจำนวนร้อยละ 6.0 เสนอแนะให้จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวควรมีป้ายสื่อความหมายแสดงรายละเอียดของข้อมูลในด้านต่าง ๆ ข้อมูลที่ควรทราบ ข้อมูลที่ต้องปฏิบัติ ข้อห้าม ข้อชี้แจง คำเตือน เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เข้าศึกษาท่องเที่ยวได้ทราบและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

4. ข้อเสนอแนะในด้านบริการและการส่งเสริมอาชีพ ราษฎรจำนวนร้อยละ 6.0 เสนอให้หน่วยงานของรัฐไม่ควรเก็บค่าบริการเข้าศึกษาท่องเที่ยวชมถ้ำน้ำลอด และจำนวนร้อยละ 4.0 ควรส่งเสริมให้มีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับราษฎร หลังจากมีเวลาว่างจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือในช่วงที่นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอดน้อยลง

5. ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด ราษฎรจำนวนร้อยละ 1.0 เสนอให้ทางสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด อนุญาตให้มีการจัดตั้งร้านค้าขายของเพิ่มขึ้นได้ในช่วงเทศกาลต่าง ๆ และควรจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปรวมกำกับดูแลเงินรายได้ของกลุ่มที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจการการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยว และศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางสังคมกับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจการการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นราษฎรในท้องถิ่นตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จากประชากรทั้งหมดจำนวน 195 คน ซึ่งเป็นผู้ประกอบกิจการการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด การกำหนดประชากรตัวอย่างโดยวิธีเปิดตาราง Robert V. Krejcie and Earyle W. Morgan โดยทำการศึกษาและวิจัยประชากรตัวอย่าง จำนวน 100 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และใช้สถิติ t -test และ F -test ทำการทดสอบสมมติฐานโดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประชากรตัวอย่าง เกี่ยวกับเพศชายและเพศหญิงมีจำนวนใกล้เคียงกัน จำนวนร้อยละ 54.0 และ 46.0 ตามลำดับ พบมีอายุเฉลี่ย 37.22 ปี ซึ่งจำนวนมากมีอายุระหว่าง 37 – 46 ปี มีจำนวนร้อยละ 40.0 โดยมีภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวนร้อยละ 97.0 จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนร้อยละ 2.0 และจังหวัดลำพูน มีจำนวนร้อยละ 1.0 ตามลำดับ ประชากรตัวอย่างจำนวนมากไม่ได้เรียนหนังสือ มีจำนวนร้อยละ 38.0 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวนร้อยละ 34.0 และระดับมัธยมศึกษาจำนวนร้อยละ 28.0 ตามลำดับ อาชีพหลักของประชากรตัวอย่างจำนวนมากมีอาชีพเกษตรกร จำนวนร้อยละ 41.0 โดยมีอาชีพประกอบกิจการการท่องเที่ยวและอาชีพรับจ้างทั่วไปมีจำนวนใกล้เคียงกันคือจำนวนร้อยละ 30.0 และ 29.0 ตามลำดับ และพบว่ามีรายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 1,290.76 บาท/เดือน โดยจำนวนมากมีรายได้หลักไม่เกิน 500 บาท/เดือน มีจำนวนร้อยละ 40.0 ประชากรตัวอย่างจำนวนมากประกอบกิจการท่องเที่ยวและผู้นำ

ที่เข้าร่วมถ้ามีจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 49.0 และกิจกรรมผู้นำที่ชวนเดินชมป่าศึกษาธรรมชาติ มีจำนวนร้อยละ 2.0 โดยมีระยะเวลาประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว 0 – 5 ปี มีจำนวนร้อยละ 42.0 ระยะเวลา 6 – 10 ปี มีจำนวนร้อยละ 38.0 และ 11 ปีขึ้นไป มีจำนวนร้อยละ 20.0 และพบว่า ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือการท่องเที่ยว มีจำนวนร้อยละ 64.0 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม มีจำนวนร้อยละ 36.0 โดยกลุ่มประชากรตัวอย่างได้รับข้อมูล ข่าวสาร จากการอบรมของเจ้าหน้าที่ มากที่สุด จำนวนร้อยละ 72.0 รองลงมาจากแหล่งสื่อวิทยุและโทรทัศน์ มีจำนวนเท่ากัน คือมีจำนวนร้อยละ 32.0 และน้อยที่สุดได้รับจากกลุ่มหรือชมรม มีจำนวนร้อยละ 14.0

2. ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผล การวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชากรตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่จำนวนมากที่สุดมีความรู้ในภาพรวมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง มีจำนวนร้อยละ 68.0 รองลงมา มีความรู้ในระดับต่ำ จำนวนร้อยละ 21.0 และน้อยที่สุดมีความรู้ในระดับสูง จำนวนร้อยละ 11.0 โดยราษฎรจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 59.0 มีความรู้ด้านพื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง และจำนวนมากที่สุดร้อยละ 53.0 มีความรู้ด้านสภาพแวดล้อมและสถานที่ท่องเที่ยว ในระดับต่ำ จำนวนมากที่สุดร้อยละ 70.0 มีความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอดในระดับสูง จำนวนมากที่สุดร้อยละ 48.0 มีความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว ในระดับปานกลาง และจำนวนมากที่สุดร้อยละ 58.0 มีความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น ในระดับปานกลาง

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม กับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ และพบว่า ระยะเวลาประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ปรากฏสรุปผลการทดสอบสมมติฐานตามตารางที่ 20

ตารางที่ 20 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปร	ค่า t / F	Sig	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. ความรู้โดยภาพรวมทุกด้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพศ	.975	.332	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน
2. ความรู้โดยภาพรวมทุกด้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และอายุ	1.724	.088	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน
3. ความรู้โดยภาพรวมทุกด้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และระดับการศึกษา	6.714**	.003	สอดคล้องกับสมมติฐาน
3.1 ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ/ข้อบังคับของผู้นำลวด และระดับการศึกษา	6.703**	.002	สอดคล้องกับสมมติฐาน
4. ความรู้โดยภาพรวมทุกด้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และอาชีพ	1.472	.235	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน
5. ความรู้โดยภาพรวมทุกด้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมด้านการอนุรักษ์ ฯ	-.051	.959	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน
6. ความรู้โดยภาพรวมทุกด้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และระยะเวลาที่ประกอบ กิจกรรมการท่องเที่ยว	3.235*	.044	สอดคล้องกับสมมติฐาน
6.1 ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น	5.00**	.009	สอดคล้องกับสมมติฐาน
7. ความรู้โดยภาพรวมทุกด้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และประเภทของการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว	-1.371	.173	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน
8. ความรู้โดยภาพรวมทุกด้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการได้รับสื่อ	-.878	.382	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากศึกษาพบว่า ราษฎรที่มีระดับการศึกษา และระยะเวลาในการประกอบกิจกรรมการทอผ้าที่แตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าเชิงนิเวศที่แตกต่างกัน ดังนั้น ควรส่งเสริมให้ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการทอผ้าในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด มีความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง มีความรู้ความเข้าใจในความหมายและหลักการของการทอผ้าเชิงนิเวศ จึงควรให้หน่วยงานสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำลอด จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าเชิงนิเวศอย่างเป็นระบบให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงกับยุคข่าวสาร ควรมีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ซึ่งจะทำให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจเกิดแนวคิดที่จะนำมาปรับใช้กับแหล่งทอผ้าในพื้นที่ของตนเองและลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการทอผ้าให้น้อยที่สุด พร้อมกับสอดแทรกความรู้ด้านสภาพแวดล้อมและแหล่งทอผ้าซึ่งราษฎรยังขาดความรู้รายละเอียดในเรื่องราวต่าง ๆ ของแหล่งทอผ้าถ้ำน้ำลอดที่จำเป็นต้องสื่อให้นักทอผ้าได้เข้าใจและเกิดความประทับใจ การจัดอบรมให้ความรู้ควรจัดเป็นกลุ่มในระดับการศึกษาเดียวกัน เช่นกลุ่มมัธยมศึกษา หรือกลุ่มไม่ได้เรียนหนังสือ กลุ่มที่มีระยะเวลาในการประกอบกิจกรรมการทอผ้าเหมือนกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ไม่ควรจัดอบรมเป็นกลุ่มในระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน หรือมีระยะเวลาที่ประกอบกิจกรรมการทอผ้าที่แตกต่างกัน

2. ควรมีสื่อความรู้ในด้านการทอผ้าและด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สื่อความรู้ด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อม ให้ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการทอผ้าในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดได้เรียนรู้ และศึกษา จากการวิจัยพบว่า ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการทอผ้าในพื้นที่ถ้ำน้ำลอด ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อน้อย มีราษฎรบางส่วนไม่มีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารเลย จึงควรที่จะให้สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำลอด จัดหาสื่อประเภทวีดิทัศน์ ประเภทโทรทัศน์ระบบดาวเทียม ที่อ่านหนังสือและให้มีหนังสือความรู้ด้านต่าง ๆ หรือจัดห้องสมุดชุมชนขึ้นเพื่อให้ราษฎรได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

3. ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดกับหน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้นในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำลอดจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้ราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ถ้ำน้ำลอดให้มีความตระหนักในด้านผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาวที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ระยะเวลาในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวและผลตอบแทนที่ราษฎรจะได้รับ และหากการบริหารจัดการก่อให้เกิดผลกระทบกับผลประโยชน์หรือรายได้ที่ราษฎรต้องสูญเสียและขาดโอกาสไป เพื่อเป็นการคุ้มครอง ป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด เช่นการใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าแทนตะเกียงเจ้าพายุ เพื่อลดผลกระทบจากควันตะเกียง ซึ่งอาจจะทำให้ราษฎรผู้ประกอบกรรมผู้นำที่ยาวหม้อ (ถือตะเกียง) ขาดรายได้ และขาดโอกาสในการประกอบ กิจกรรมดังกล่าวไป ฉะนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ชดเชยผลประโยชน์ให้กับราษฎรเพื่อความเป็นธรรม เพื่อให้มีความมั่นใจในอาชีพและรายได้ที่ขาดไป โดยอาจจะพิจารณาเป็นกลุ่มแรกในการรับเข้าทำงาน หรือส่งเสริมประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทอื่น หรือส่งอาชีพอื่นทดแทน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

1. ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. ศึกษาผลกระทบของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2535. กฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535
ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2541. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กองส่งเสริมและเผยแพร่,
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2538. นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ปี พ.ศ. 2538- 2539. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544. แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กองอนุรักษ์
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.
- กิตติศักดิ์ ปานะโปย. 2544. ความรู้ และทัศนคติของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ อำเภอออยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. ปัญหาพิเศษปริญญาโท. มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.
- ชวาล แพร่ตฤกุล. 2539. เทคนิคการวัดผล. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ.
- ชำนาญ แก่นจันทร์. 2544. ความรู้ และทัศนคติต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าของราษฎรที่อาศัยอยู่โดย
รอบสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าภูพาน จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- ทรงศักดิ์ ภู่น้อย. 2542. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. เอกสารประกอบการสอนวิชา พท 461.
ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร. คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้, จังหวัดเชียงใหม่.
- ธีรพัฒน์ ตี้อัน. 2546. ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศในพื้นที่วนอุทยานม่อนพระยาแช่ ตำบลพิชัย อำเภอเมืองจังหวัดลำปาง. วิทยา
นิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. 2537. การพัฒนาการสอน. โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์, กรุงเทพฯ.

บุญธรรม จิตต์อนันต์. 2539. การวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

บุญเลิศ จิตต์วัฒนา. 2542. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กรมทางหลวง. 2546. แผนที่ทางหลวงในประเทศไทย. สโมสรกรมทางหลวง, กรุงเทพฯ.

พิมพ์ใจ สายวิภู. 2541. ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติต่อความปลอดภัยในการทำงานของนัก
ศึกษาวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยศ สันตสมบัติ และคณะ. 2544. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัด
การทรัพยากร ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา
อย่างยั่งยืน. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
เชียงใหม่.

สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด. 2547. บัญชีรายชื่อราษฎรผู้ประกอบกิจ
กรรมในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด.

สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด. 2547. ข้อมูลพื้นฐานสถานีพัฒนาและส่งเสริม
การอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (อัดสำเนา)

สยามล ชัยรัตน์อุดมกุล. 2545. ความรู้และความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย
: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุรเชษฐ์ เศรษฐมาศ. 2544. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : เอกสารประกอบการบรรยายการเรียนโครงการปริญญาโท เรื่อง นโยบายและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. (อัดสำเนา)

ส่วนทรัพยากรที่ดินและป่าไม้. (ม.ป.ป.) รายงานฉบับสมบูรณ์ เล่ม 1 ข้อมูลพื้นฐานแผนแม่บทเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ. 2546- 2550. สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, กรมป่าไม้.

สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้. 2542. สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สมพร สุทัศนีย์. 2544. การทดสอบทางจิตวิทยา. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.

ศุภนิษฐ์ พลไพรินทร์. 2540. ความรู้ ทักษะเกี่ยวกับโรคเอดส์และพฤติกรรมของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในแผนกผู้ป่วยโรคเอดส์ในโรงพยาบาลของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อนุสิทธิ เมฆารักษ์. 2545. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรดิน ทางาม. 2542. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เทศกิจตามโครงการจับปรับผู้ทิ้งขยะในที่สาธารณะ เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.

อรรณณ ปิรันธน์โอวาท. 2546. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

Bloom, B.S., Hasting and F.M. George. 1971. **Handbook on Formative and Evaluation of Student Learning**. New York: Mc Graw-Hill BookCompany.

Bornemeire, J. et al., ed., 1997 , **Ecotourism For Forest Conservation and Community Development. Proceeding of an International Seminar held in Chiang Mai, Thailand.** 28 – 31 January 1997. Bangkok : RECOFCT and FAO.

Linberg, K., J. Enriquez and K. Sproule, 1995, “ **Does Ecotourism Achieve Conservation and Development Objectives?**” *Annals of Tourism Research* 1995.

Nash, D., 1997, “ **Tourism as a Form of Imperialism,**” in **V.L.Smith, ed., Hosts and Guests: The Anthropology of Tourism.** Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Pleumarom, A., 1997, “**Open Questions Concerning the concept, Policies and Practices of Ecotourism**” in **Bornemeier et al,** *Ecotourism For Forest Conservation and Community Development Proceeding of An International Seminar held in Chiang Mai, Thailand,* 28 – 31 January 1997.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว
ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากพื้นที่ไปใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้ เพื่อความสมบูรณ์ของการศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำชี้แจง   แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1   ข้อมูลทั่วไปของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด มีจำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 2   ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 3   ข้อเสนอแนะ

* โปรดตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของราษฎรผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว

คำชี้แจง กรุณาตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

1. เพศ ( ) หญิง ( ) ชาย
2. อายุปัจจุบัน.....ปี
3. ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัด.....
4. ระดับการศึกษา

( ) ไม่ได้เรียน	( ) ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า
( ) มัธยมศึกษาตอนต้น	( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย
( ) อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	( ) ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
5. อาชีพหลักของท่าน คือ

( ) รับจ้างทั่วไป	( ) ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ถ้ำน้ำลอด
( ) เกษตรกรรม	( ) ค้าขาย
( ) รับราชการ หรือ รัฐวิสาหกิจ	
( ) พนักงานบริษัทเอกชน	( ) อาชีพอื่น โปรดระบุ.....
6. ท่านมีรายได้จากการประกอบอาชีพหลัก เป็นเงิน.....บาท ต่อ เดือน
7. ประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ท่านทำอยู่ในขณะนี้ในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด

( ) ล่องแพ	( ) ผู้นำเที่ยวชมถ้ำ (ถ้ำตะเกียง)
( ) ผู้นำเที่ยวชม/ดูนก	( ) ผู้นำเที่ยวเดินชมป่าศึกษาธรรมชาติ
( ) อื่น ๆ โปรดระบุ	

8. ท่านมีรายได้จากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในถ้ำน้ำลอด
เป็นเงิน.....บาท ต่อ เดือน
9. ระยะเวลาที่ท่านประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการ
อนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด รวมระยะเวลา.....ปี
10. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านเกี่ยวกับการ
ท่องเที่ยว หรือไม่
 ไม่เป็นสมาชิก
 เป็นสมาชิก โปรดระบุชื่อกลุ่มหรือชมรม.....
11. ท่านได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
หรือการท่องเที่ยว จากแหล่งสื่อใด
12. ไม่เคยได้รับ
 เคย ถ้าเคย ท่านได้รับจากแหล่งใดต่อไปนี้ (ให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)
 วิทยุ
 โทรทัศน์
 หนังสือพิมพ์
 ป้ายประชาสัมพันธ์
 การอบรมของเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการ
อนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด
 กลุ่มหรือชมรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือ
การท่องเที่ยว
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ที่ตรงกับความรู้ความเข้าใจของท่าน

ข้อที่	เนื้อหาสาระ	ใช่	ไม่ใช่
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			
1.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องรักษาสภาพแวดล้อมให้เหมือนเดิม		
2.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น		
3.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น		
4.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องให้ความสำคัญสนุกสนาน และความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว		
5.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องเป็นการจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น		
6.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มุ่งเน้นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นของแท้ดั้งเดิมประเภทป่าเขา ถ้ำ น้ำตก ไม่รวมถึงทะเล หาดทราย		
7.	ถ้ำน้ำลอดเป็นที่ท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการตกแต่งสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าชมของนักท่องเที่ยว		
8.	ควรมีการเก็บค่าบริการเข้าพื้นที่ถ้ำน้ำลอดเพื่อนำไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่		
9.	การศึกษาเที่ยวชมถ้ำน้ำลอด ถือว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
10.	การล่องแพเพื่อท่องเที่ยวในบริเวณถ้ำน้ำลอด ไม่ถือว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว		
ความรู้ด้านสภาพแวดล้อม และสถานที่ท่องเที่ยว			
11.	ภายในถ้ำน้ำลอด ประกอบด้วยถ้ำเด่น ๆ จำนวน 4 ถ้ำ ที่ท่านต้องแนะนำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม		
12.	ในถ้ำเสาหิน มีเสาหินขนาดใหญ่ที่สุดมีความสูงจากพื้นขึ้นถึงเพดานถ้ำสูง 20 เมตร		

ข้อที่	เนื้อหาสาระ	ใช่	ไม่ใช่
13	ความยาวของถ้ำน้ำลอด ระยะที่น้ำไหลผ่านในถ้ำ มีความยาวประมาณ 580 เมตร		
14	หินงอกหินย้อยเกิดจากการสะสมของตะกอนหินปูน		
15	ในถ้ำผีแมน มีการพบโลงศพผีแมนที่ทำมาจากไม้ตะเคียน		
16	สัตว์ที่พบมากในถ้ำน้ำลอด ได้แก่ ปลาหมูหรือปลาพลวงหิน		
17	ระยะเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยวที่ถ้ำน้ำลอด ประมาณเดือนตุลาคม		
	ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ / ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอด		
18	การพานักท่องเที่ยวออกนอกเส้นทางที่กำหนด จะสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก		
19	จำนวนนักท่องเที่ยวในการล่องแพในบริเวณถ้ำน้ำลอดไม่ควรเกิน 5 คนต่อแพ		
20	ห้ามทิ้งขยะ เฉพาะในถ้ำและบริเวณถ้ำเท่านั้น		
21	สามารถตัดต้นไม้ในบริเวณถ้ำน้ำลอดมาใช้เฉพาะการซ่อมสะพานต่าง ๆ ภายในถ้ำน้ำลอดได้		
22	การขีดเขียน ทำเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ใดๆ ก็เพื่อบอกให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ		
23	นักท่องเที่ยวสามารถนำมิดเข้าไปในถ้ำเพื่อป้องกันอันตรายได้		
24	หากปลาบริเวณถ้ำน้ำลอดมีจำนวนหนาแน่นมากเกินไป สามารถจับไปปล่อยที่อื่นได้		
25	นักท่องเที่ยวสามารถเข้าเที่ยวชมถ้ำลอดได้โดยลำพังด้วยตนเอง		
	ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว		
26	หากมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว ต้องจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าชมถ้ำน้ำลอดต่อวัน		
27	เพื่อความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ควรนำพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่แปลก ๆ จากต่างถิ่นมาปลูกหรือเลี้ยง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวมากขึ้น		
28	ควรจุดพื้นถ้ำ เทคอนกรีตทำบันไดขึ้นไปยังถ้ำต่าง ๆ เพื่อความมั่นคง สร้างความปลอดภัย สะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว		

ข้อที่	เนื้อหาสาระ	ใช่	ไม่ใช่
29	บริเวณจุดที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชม เช่น เสาหิน ถ้ำตุ๊กตา ควรใช้แสงสว่างจากไฟฟ้า		
30	ควรใช้เพียงแทนเพไม่ไฟให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
31	การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ส่งผลให้เยาวชนเลียนแบบ ก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น		
32	การสนับสนุนให้มีการสร้างบ้านพักแรมเพิ่มมากขึ้น เป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว		
33	การก่อสร้างบ้านพักและร้านค้าบริเวณถ้ำน้ำลอด ให้โดดเด่น ทาสีให้สดใส เป็นการสร้างความทันสมัย แปลกตาให้กับนักท่องเที่ยว		
	ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น		
34	การจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดเป็นการเน้นการสร้างรายได้ให้แก่ราษฎรเฉพาะกลุ่ม		
35	การจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ถ้ำน้ำลอด เป็นการคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีความรู้ในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอดมาประกอบอาชีพเท่านั้น		
36	การประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในบริเวณถ้ำน้ำลอด ถือเป็นอาชีพหลักของราษฎรในตำบลถ้ำลอด		
37	รายได้ที่เกิดจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นอื่นก่อนได้		
38	ผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ควรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายเดียว		
39	การรวมกลุ่มของผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ถ้ำน้ำลอด ทำให้มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง		
40	การรวมกลุ่มของผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

* โปรดตรวจสอบว่า ท่าน ได้ตอบคำถามทุกข้อเรียบร้อยแล้ว
ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความร่วมมือนี้อีกครั้ง

เฉลยคำถาม**ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ที่ตรงกับความรู้ความเข้าใจของท่าน

ข้อที่	เนื้อหาสาระ	ใช่	ไม่ใช่
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			
1.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องรักษาสภาพแวดล้อมให้เหมือนเดิม	✓	
2.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น		✓
3.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น		✓
4.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องให้ความสนุกสนาน และความสะอาดสบายแก่นักท่องเที่ยว		✓
5.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องเป็นการจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น		✓
6.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มุ่งเน้นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นของแท้ดั้งเดิมประเภทป่าเขา ถ้ำ น้ำตก ไม่รวมถึงทะเล หาดทราย		✓
7.	ถ้ำน้ำลอดเป็นที่ท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการตกแต่งสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าชมของนักท่องเที่ยว		✓
8.	ควรมีการเก็บค่าบริการเข้าพื้นที่ถ้ำน้ำลอดเพื่อนำไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่	✓	
9.	การศึกษาที่เข้าชมถ้ำน้ำลอด ถือว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	✓	
10.	การล่องแพเพื่อท่องเที่ยวในบริเวณถ้ำน้ำลอด ไม่ถือว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว		✓
	ความรู้ด้านสภาพแวดล้อม และสถานที่ท่องเที่ยว		
11.	ภายในถ้ำน้ำลอด ประกอบด้วยถ้ำเด่น ๆ จำนวน 4 ถ้ำ ที่ท่านต้องแนะนำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม		✓

ข้อที่	เนื้อหาสาระ	ใช่	ไม่ใช่
12	ในถ้ำเสาหิน มีเสาหินขนาดใหญ่ที่สุดมีความสูงจากพื้น ขึ้นถึงเพดานถ้ำสูง 20 เมตร		✓
13	ความยาวของถ้ำน้ำลอด ระยะที่น้ำไหลผ่านในถ้ำ มีความยาวประมาณ 580 เมตร		✓
14	หินงอกหินย้อยเกิดจากการสะสมของตะกอนหินปูน	✓	
15	ในถ้ำผีแมน มีการพบโลงศพผีแมนที่ทำมาจากไม้ตะเคียน		✓
16	สัตว์ที่พบมากในถ้ำน้ำลอด ได้แก่ ปลาหมูหรือปลาพลวงหิน		✓
17	ระยะเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยวที่ถ้ำน้ำลอด ประมาณเดือนตุลาคม	✓	
ความรู้ด้านข้อพึงปฏิบัติ / ข้อบังคับของถ้ำน้ำลอด			
18	การพานักท่องเที่ยวออกนอกเส้นทางที่กำหนด จะสร้าง ความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก		✓
19	จำนวนนักท่องเที่ยวในการล่องแพในบริเวณถ้ำน้ำลอด ไม่ควรเกิน 5 คน ต่อแพ	✓	
20	ห้ามทิ้งขยะ เฉพาะในถ้ำและบริเวณถ้ำเท่านั้น		✓
21	สามารถตัดต้นไม้ในบริเวณถ้ำน้ำลอดมาใช้เฉพาะการ ซ่อมสะพานต่าง ๆ ภายในถ้ำน้ำลอดได้		✓
22	การขีดเขียน ทำเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ใดๆ ก็เพื่อบอก ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ		✓
23	นักท่องเที่ยวสามารถนำมิดเข้าไปในถ้ำเพื่อป้องกันอันตรายได้		✓
24	หากปลาบริเวณถ้ำน้ำลอดมีจำนวนหนาแน่นมากเกินไป สามารถจับไปปล่อยที่อื่นได้		✓
25	นักท่องเที่ยวสามารถเข้าเที่ยวชมถ้ำลอดได้โดยลำพังด้วยตนเอง		✓
ความรู้ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว			
26	หากมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว ต้องจำกัดจำนวน นักท่องเที่ยวที่เข้าชมถ้ำน้ำลอดต่อวัน	✓	
27	เพื่อความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ควรนำพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ที่แปลก ๆ จากต่างถิ่นมาปลูกหรือเลี้ยง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้มาเที่ยวมากขึ้น		✓

ข้อที่	เนื้อหาสาระ	ใช่	ไม่ใช่
28	ควรขุดพื้นถ้า เทคอนกรีตทำบันไดขึ้นไปยังถ้ำต่าง ๆ เพื่อความมั่นคง สร้างความปลอดภัย สะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว		✓
29	บริเวณจุดที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชม เช่น เสาหิน ถ้ำตุ๊กตา ควร ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้า	✓	
30	ควรใช้เพียงแทนแพไม้ไผ่ให้นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้	✓	
31	การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ส่งผลให้เยาวชนเลียนแบบ ก่อให้เกิด เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น		✓
32	การสนับสนุนให้มีการสร้างบ้านพักแรมเพิ่มมากขึ้น เป็นการอำนวยความสะดวก ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว		✓
33	การก่อสร้างบ้านพักและร้านค้าบริเวณถ้ำน้ำลอด ให้โดดเด่น ทาสีให้ สดใส เป็นการสร้างความทันสมัย แปลกตาให้กับนักท่องเที่ยว		✓
ความรู้ด้านการให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่น			
34	การจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการ อนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดเป็นการเน้นการสร้างรายได้ให้ แก่ราษฎรเฉพาะกลุ่ม		✓
35	การจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ถ้ำน้ำลอด เป็นการคัดเลือกเฉพาะผู้ที่ มีความรู้ในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอดมาประกอบอาชีพเท่านั้น		✓
36	การประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในบริเวณถ้ำน้ำลอด ถือเป็น อาชีพหลักของราษฎรในตำบลถ้ำลอด	✓	
37	รายได้ที่เกิดจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว สามารถนำไป ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นอื่นก่อนได้		✓
38	ผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ควรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ฝ่ายเดียว		✓
39	การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ถ้ำน้ำลอด ทำให้มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง	✓	
40	การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยว ทำให้เกิด การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	✓	

ภาคผนวก ข
ประมวลภาพสถานที่ท่องเที่ยวถ้ำน้ำลอด

บริเวณปากทางเข้าถ้ำน้ำลอด

บริเวณท่าจอดแพที่เขวชมถ้ำ

ป้ายสื่อความหมาย ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

จุดชมปลาบึงบริเวณหน้าถ้ำน้ำลอด

สภาพพื้นที่โคยรอบ และบริเวณค่ายพักแรม

แผนที่สังเขปแสดงเส้นทางเข้าชมถ้ำ

ลำน้ำกลางที่ไหลตลอดผ่านลำน้ำลอดในถ้ำคูน้ำหลาก

บันไดขึ้นไปชมในบริเวณถ้ำตุ๊กตา

สะพานไม้ไผ่สำหรับชมปลามุงและใช้ข้ามลำน้ำกลางชมถ้ำน้ำลอดในการประกอบกิจกรรมนำเที่ยวชมถ้ำ (ตะเกียง)

ปลามุงหรือปลาพลวงหินซึ่งมีจำนวนมากรองจากนกแอ่นถ้ำ

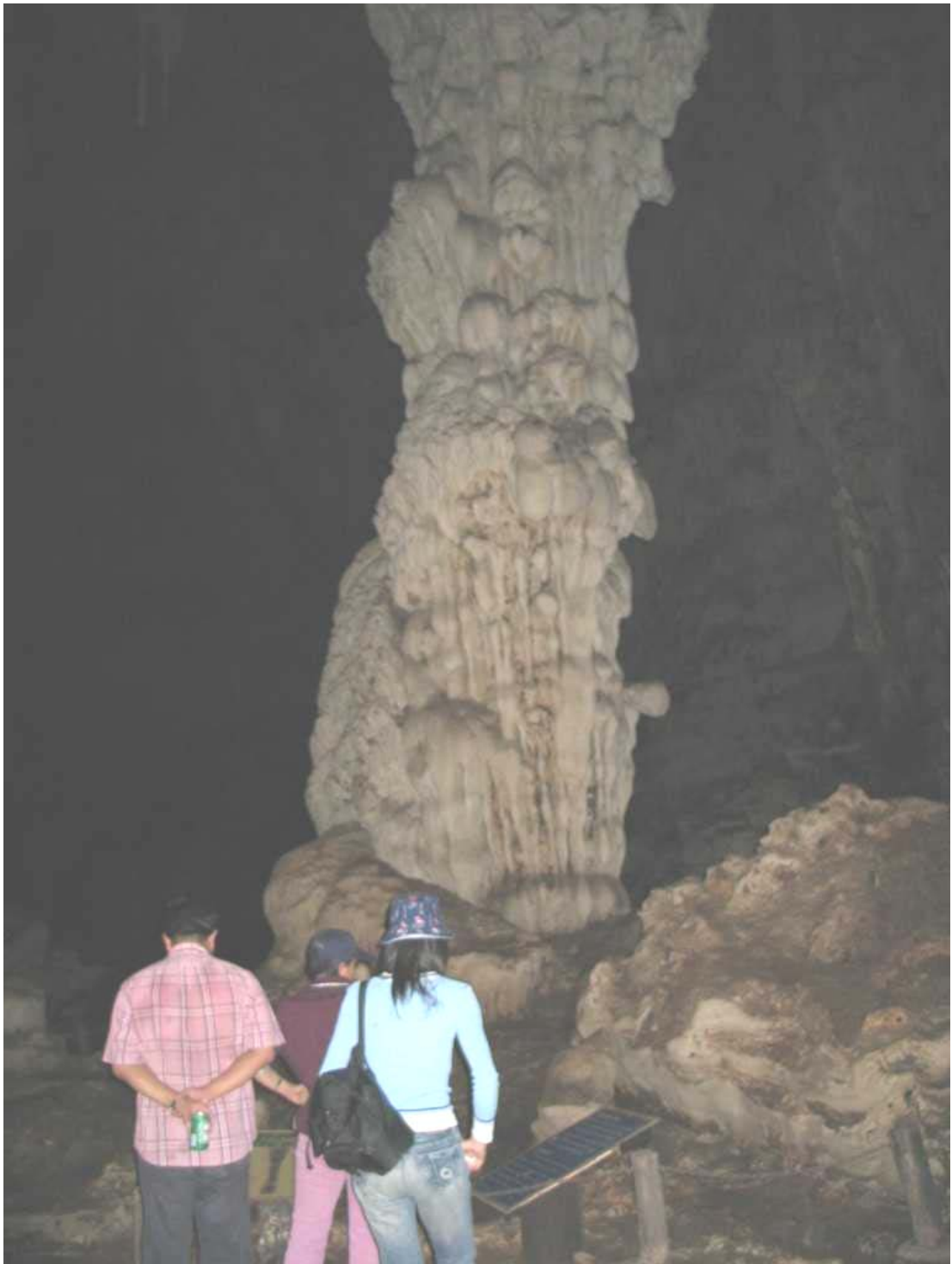
ป้ายสื่อรายละเอียดแหล่งชมความงามภายในถ้ำน้ำลอด

กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในถ้ำน้ำลอด

ป้ายสื่อรายละเอียดความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว

จุดชมความงามบริเวณถ้ำเสาหิน